

Plan dydaktyczny z historii, zakres rozszerzony – klasa 2g

Temat	Materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej. Uczeń:
CZĘŚĆ I: STAROŻYTNOŚĆ I ŚREDNIOWIECZE		
1. Organizacja zajęć	Lekcja organizacyjna	
2. Historia jako nauka	<ul style="list-style-type: none"> – historia jako nauka – chronologia w historii; kalendarze – propozycje periodyzacji dziejów – współczesne metody datowania zabytków archeologicznych – rodzaje źródeł historycznych – zasady pracy ze źródłami historycznymi – specyfika źródeł do nauki prahistorii – specyfika źródeł historycznych – znaczenie terminów: <i>historiografia, chronologia, periodyzacja</i> 	<p>Wymagania ogólne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok</i> [...] (II) – <i>rozpoznaje rodzaje źródeł</i> (II) – <i>ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego</i> [...] (II) <p>Wymagania ponadprogramowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zjawiska przeszłości należące do pamięci zbiorowej – prezentuje różne metody rachuby czasu stosowane w przeszłości – wymienia różne propozycje periodyzacji dziejów – charakteryzuje różne źródła historyczne i omawia ich systematykę
Rozdział I: Pierwsze cywilizacje		
1. Prahistoria	<ul style="list-style-type: none"> – teorie o początku życia na Ziemi (kreacjonizm a ewolucjonizm) – kryteria człowieczeństwa (biologiczne i psychiczne) – zarys etapów ewolucji człowieka i rozprzestrzenianie się ludzi na Ziemi – przemiany społeczne, ekonomiczne, kulturowe w okresie paleolitu, neolitu, epoce brązu i epoce żelaza – rewolucja neolityczna – sztuka prahistoryczna – powstanie i znaczenie pierwszych miast – rola wielkich rzek w powstaniu pierwszych cywilizacji – narodziny cywilizacji – powstanie i rozwój pisma (ideogramy, pismo sylabiczne, alfabet fenicki, pismo alfabetyczne) – wielkie budowle jako świadectwa rozwoju cywilizacyjnego – znaczenie terminów: <i>antropogeneza, antropologia, ewolucja, epoka lodowcowa, hominidzi, australopitek, człowiek neandertalski, Homo sapiens, paleolit, mezolit, Wielka Matka, neolit, system irygacyjny, Żyzny Półksiężyc, megality</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji na Bliskim i Dalekim Wschodzie</i> (I.1.1) – <i>identyfikuje dziedzictwo kultury greckiej w dorobku kulturowym Europy</i> (I.2.4) <p>Wymagania ponadprogramowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnice między prahistorią i historią – omawia różnice w teoriach ewolucjonizmu i kreacjonizmu – przedstawia kolejne etapy ewolucji istot człowiekowatych – wskazuje główne kierunki rozprzestrzeniania się ludzi na Ziemi – prezentuje przyczyny i skutki rewolucji neolitycznej, uwzględniając obszar tzw. Żyznego Półksiężycza – ocenia znaczenie wynalezienia pisma dla rozwoju cywilizacji i kultury – wskazuje na czynniki powodujące narodziny i rozwój cywilizacji

<p>2. Mezopotamia i jej dzieje</p>	<ul style="list-style-type: none"> – warunki naturalne Mezopotamii – cywilizacja Sumerów i jej osiągnięcia – imperium Sargona Wielkiego – Babilonia i jej dzieje – Assyria i jej dzieje – społeczeństwa i państwa Mezopotamii – wierzenia religijne – osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii – architektura i sztuka – znaczenie terminów: <i>prawo talionu, Kodeks Hammurabiego, politeizm, zikkurat, monarchia despotyczna, pismo klinowe</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji na Bliskim [...] Wschodzie (I.1.1)</i> – <i>porównuje formy ustrojowe i struktury społeczne w cywilizacjach bliskowschodnich (I.1.2)</i> – <i>rozpoznaje cechy charakterystyczne najważniejszych osiągnięć kulturowych cywilizacji bliskowschodnich [...] w zakresie architektury, sztuki, nauki i pisma (I.1.3)</i> – <i>porównuje niewolnictwo w Rzymie z wcześniejszymi formami niewolnictwa w świecie bliskowschodnim [...] (I.4.2)</i>
<p>3. Cywilizacja egipska</p>	<ul style="list-style-type: none"> – warunki naturalne w starożytnym Egipcie – początki cywilizacji egipskiej – dzieje starożytnego Egiptu – ustrój społeczno-polityczny Egiptu – kultura i religia Egipcjan – pismo hieroglificzne, hieratyczne i demotyczne – znaczenie cywilizacji egipskiej dla dziejów świata – znaczenie terminów: <i>katarakta, papirus, faraon, nomy, Dolina Królów, Ludy Morza, pismo hieroglificzne, mumifikacja, Księga Umarłych</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji na Bliskim [...] Wschodzie (I.1.1)</i> – <i>porównuje formy ustrojowe i struktury społeczne w cywilizacjach bliskowschodnich (I.1.2)</i> – <i>rozpoznaje cechy charakterystyczne najważniejszych osiągnięć kulturowych cywilizacji bliskowschodnich [...] w zakresie architektury, sztuki, nauki i pisma (I.1.3)</i> – <i>porównuje niewolnictwo w Rzymie z wcześniejszymi formami niewolnictwa w świecie bliskowschodnim [...] (I.4.2)</i>
<p>4. Inne cywilizacje Bliskiego Wschodu</p>	<ul style="list-style-type: none"> – imperium Hetytów – cywilizacja fenicka – kolonizacja fenicka – Hebrajczycy w Palestynie – Królestwo Izraela i jego upadek – religia judaistyczna – Persowie i ich imperium – struktura polityczna i społeczna Persji – religia starożytnej Persji – znaczenie terminów: <i>Indoeuropejczycy, faktorie handlowe, kolonizacja, monoteizm, diaspora, Semicci, patriarchowie, judaizm, Tora, Biblia, Dekalog, mazdaizm, zaratustryzm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji na Bliskim [...] Wschodzie (I.1.1)</i> – <i>porównuje formy ustrojowe i struktury społeczne w cywilizacjach bliskowschodnich (I.1.2)</i> – <i>rozpoznaje cechy charakterystyczne najważniejszych osiągnięć kulturowych cywilizacji bliskowschodnich [...] w zakresie architektury, sztuki, nauki i pisma (I.1.3)</i> – <i>porównuje kolonizację grecką z fenicką w basenie Morza Śródziemnego (I.3.1)</i> – <i>porównuje niewolnictwo w Rzymie z wcześniejszymi formami niewolnictwa w świecie bliskowschodnim [...] (I.4.2)</i>

5. Cywilizacje Indii i Chin	<ul style="list-style-type: none"> – narodziny cywilizacji doliny Indusu – najazd Ariów i okres wedyjski w Indiach – system kast – imperium Maurjów i panowanie króla Aśoki – osiągnięcia cywilizacyjne Indii – religie Indii – braminizm, hinduizm i buddyzm – warunki naturalne starożytnych Chin – zarys dziejów politycznych Chin – osiągnięcia cywilizacyjne Chin – konfucjanizm w Chinach – znaczenie terminów: <i>cytadela, wedyzm, guru, kasta, warna, konfucjanizm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji na Bliskim i Dalekim Wschodzie (I.1.1)</i> – <i>rozpoznaje cechy charakterystyczne najważniejszych osiągnięć kulturowych cywilizacji [...] hinduskiej i chińskiej w zakresie architektury, sztuki, nauki i pisma (I.1.3)</i>
6. Lekcja powtórzenie - wa		
Rozdział II: Starożytna Grecja		
1. Najstarsze dzieje Grecji	<ul style="list-style-type: none"> – uwarunkowania naturalne starożytnej Grecji – cywilizacja minojska i jej osiągnięcia – cywilizacja mykeńska i jej osiągnięcia – „wieki ciemne” w dziejach starożytnej Grecji – wielka kolonizacja grecka – znaczenie terminów: <i>Troja, kolonia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje geograficzne uwarunkowania cywilizacji greckiej (I.2.1)</i> – <i>rozpoznaje dokonania kulturowe Greków w dziedzinie architektury, rzeźby, teatru, literatury, filozofii, nauki i identyfikuje je z ich twórcami (I.2.3)</i> – <i>identyfikuje dziedzictwo kultury greckiej w dorobku kulturowym Europy (I.2.4)</i> – <i>porównuje kolonizację grecką z fenicką w basenie Morza Śródziemnego (I.3.1)</i>
2. Świat greckich polis	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie systemu polis – struktury społeczne w państwach-miastach Grecji – typy ustrojowe polis greckich – znaczenie terminów: <i>tyrania, monarchia, oligarchia, demokracja, arystokracja, obywatel, falanga, hoplita, zgromadzenia ludowe</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje geograficzne uwarunkowania cywilizacji greckiej (I.2.1)</i> – <i>[...] porównuje formy ustrojowe greckich polis (I.2.2)</i> – <i>identyfikuje dziedzictwo kultury greckiej w dorobku kulturowym Europy (I.2.4)</i> – <i>porównuje niewolnictwo w Rzymie z wcześniejszymi formami niewolnictwa w świecie bliskowschodnim [...] (I.4.2)</i>
3. Ateny	<ul style="list-style-type: none"> – przemiany ustrojowe starożytnych Aten do III w. p.n.e. – demokracja ateńska i jej funkcjonowanie – znaczenie terminów: <i>ostracyzm, strateg, Rada Pięciuset, metojkowie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>wyjaśnia przemiany ustrojowe w Atenach [...] (I.2.2)</i> – <i>identyfikuje dziedzictwo kultury greckiej w dorobku kulturowym Europy (I.2.4)</i>
4. Sparta	<ul style="list-style-type: none"> – ustrój starożytnej Sparty – warstwy społeczne starożytnej Sparty – wychowanie Spartan – znaczenie terminów: <i>spartiaci, Lakonia, Geruzja, eforowie, heloci, periojkowie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>[...] porównuje formy ustrojowe greckich polis (I.2.2)</i>

5. Wojny grecko-perskie	<ul style="list-style-type: none"> – geneza wojen perskich – przebieg działań militarno-politycznych – skutki wojen dla dziejów Grecji i Europy – znaczenie terminów: <i>Związek Morski, satrapa, triera</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje geograficzne uwarunkowania cywilizacji greckiej (I.2.1)</i> – <i>porównuje kolonizację grecką z fenicką w basenie Morza Śródziemnego (I.3.1)</i> – <i>charakteryzuje wojny grecko-perskie [...] (I.3.2)</i>
6. Kultura grecka	<ul style="list-style-type: none"> – periodyzacja dziejów kultury greckiej – literatura grecka – filozofia grecka – sztuki plastyczne w okresie klasycznym – sport w starożytnej Grecji – religia starożytnej Grecji – znaczenie terminów: <i>antropomorfizm, hellenizm, stoicyzm, Akropol, Partenon, teogonia, gimnazjon, cynizm, hedonizm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje geograficzne uwarunkowania cywilizacji greckiej (I.2.1)</i> – <i>rozpoznaje dokonania kulturowe Greków w dziedzinie architektury, rzeźby, teatru, literatury, filozofii, nauki i identyfikuje je z ich twórcami (I.2.3)</i> – <i>identyfikuje dziedzictwo kultury greckiej w dorobku kulturowym Europy (I.2.4)</i>
7. Kryzys świata greckiego	<ul style="list-style-type: none"> – hegemonia Aten po wojnach grecko-perskich – wojny peloponeskie – rywalizacja o hegemonię w Grecji (Sparta, Teby, Macedonia) – znaczenie terminów: <i>Związek Peloponeski, wojna koryncka</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>identyfikuje dziedzictwo kultury greckiej w dorobku kulturowym Europy (I.2.4)</i> – <i>charakteryzuje wojny grecko-perskie [...] (I.3.2)</i>
8. Podboje Aleksandra Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> – skutki wojen peloponeskich – Królestwo Macedonii – specyfika ustroju politycznego i społecznego – reformy wojskowe i podboje Filipa II – powstanie imperium Aleksandra Wielkiego – monarchia Aleksandra – struktura polityczna i społeczna – znaczenie terminów: <i>jazda, hetajrowie, Związek Koryncki</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje geograficzne uwarunkowania cywilizacji greckiej (I.2.1)</i> – <i>[...] porównuje formy ustrojowe greckich polis (I.2.2)</i> – <i>charakteryzuje [...] ekspansję Aleksandra Wielkiego (I.3.2)</i>
9. Świat hellenistyczny	<ul style="list-style-type: none"> – rozpad imperium Aleksandra – cechy kultury hellenistycznej – literatura okresu hellenistycznego – filozofia grecka okresu hellenistycznego – architektura i rzeźba w okresie hellenistycznym – literatura, filozofia i nauka w okresie hellenistycznym – religia w państwach hellenistycznych – znaczenie terminów: <i>diadochowie, synkretyzm religijny</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje geograficzne uwarunkowania cywilizacji greckiej (I.2.1)</i> – <i>rozpoznaje dokonania kulturowe Greków w dziedzinie architektury, rzeźby, teatru, literatury, filozofii, nauki i identyfikuje je z ich twórcami (I.2.3)</i> – <i>identyfikuje dziedzictwo kultury greckiej w dorobku kulturowym Europy (I.2.4)</i> – <i>charakteryzuje [...] ekspansję Aleksandra Wielkiego (I.3.2)</i>
10 – 11	Lekcja powtórzeniowa, sprawdzian	
Rozdział III: Starożytny Rzym		
1. Etruskowie i początki Rzymu	<ul style="list-style-type: none"> – warunki naturalne Italii – początki Rzymu – Rzym jako monarchia – struktura społeczna Rzymu okresu monarchii 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje ekspansję rzymską [...] (I.3.3)</i>

	– znaczenie terminów: <i>Lacjum, Etruskowie, królowie rzymscy</i>	
2. Republika rzymska	– ustrój i władza republikańskiego Rzymu – społeczeństwo republikańskiego Rzymu – znaczenie terminów: <i>republika, kuria, senat, zasada kolegalności, zasada kadencyjności, dyktator, konsul, trybun ludowy, proletariat, patrycjusze, plebejusze, nobiles, prawo XII tablic, pretor, cenzor, edyl, kwesor, liktor, ekwici</i>	– <i>charakteryzuje ekspansję rzymską [...]</i> (I.3.3) – <i>charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne w Rzymie republikańskim [...]</i> (I.4.1)
3. Narodziny imperium rzymskiego	– armia rzymska – przyczyny podbojów rzymskich – podbój Italii, wojny puniczne, podbój Macedonii i Grecji – powstanie imperium rzymskiego – funkcjonowanie imperium – znaczenie terminów: <i>wojsko obywatelskie, legion, prowincja, triumf, manipuł</i>	– <i>charakteryzuje ekspansję rzymską i wyjaśnia ideę imperium rzymskiego</i> (I.3.3) – <i>rozpoznaje dokonania kulturowe Rzymian w dziedzinie prawa, literatury, nauki, architektury i techniki</i> (I.4.5) – <i>identyfikuje dziedzictwo kultury rzymskiej w dorobku kulturowym Europy</i> (I.4.6)
4. Kryzys i upadek republiki rzymskiej	– społeczne skutki podbojów rzymskich – reformy agrarne Grakchów i reforma wojskowa Mariusza – kryzys ustroju republikańskiego w Rzymie – wojna domowa i dyktatura Sulli – niewolnictwo w Rzymie i powstanie Spartakusa – pierwszy triumwirat – rządy Juliusza Cezara – drugi triumwirat – znaczenie terminów: <i>triumwirat, tetrarchia, dyktatura</i>	– <i>charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne w Rzymie republikańskim [...]</i> (I.4.1) – <i>porównuje niewolnictwo w Rzymie z wcześniejszymi formami niewolnictwa w świecie bliskowschodnim i greckim</i> (I.4.2)
5. Powstanie cesarstwa w Rzymie	– wojna Oktawiana z Markiem Antoniuszem – przejście pełnej władzy przez Oktawiana Augusta – powstanie cesarstwa w Rzymie – znaczenie terminów: <i>cesarstwo</i>	– <i>charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne [...] w cesarstwie rzymskim</i> (I.4.1)
6. Cesarstwo od pryncypatu do dominatu	– cesarstwo okresu pryncypatu – cesarstwo okresu dominatu – znaczenie terminów: <i>cesarz, pryncypat, dominat</i>	– <i>charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne [...] w cesarstwie rzymskim</i> (I.4.1)
7. Kultura antycznego Rzymu	– literatura rzymska – filozofia rzymska – architektura i sztuki plastyczne w Rzymie – romanizacja prowincji – religia w antycznym Rzymie – znaczenie terminów: <i>forum, Kapitol, termy, łuki triumfalne, amfiteatr</i>	– <i>rozpoznaje dokonania kulturowe Rzymian w dziedzinie prawa, literatury, nauki, architektury i techniki</i> (I.4.5) – <i>identyfikuje dziedzictwo kultury rzymskiej w dorobku kulturowym Europy</i> (I.4.6)
8. Chrześcijaństwo	– powstanie i rozwój chrześcijaństwa – prześladowania chrześcijan – edykt mediolański	– <i>opisuje zmiany w położeniu religii chrześcijańskiej w państwie rzymskim (od religii prześladowanej, poprzez</i>

	<ul style="list-style-type: none"> – rola cesarza Konstantyna Wielkiego w upaństwowieniu religii chrześcijańskiej – znaczenie terminów: <i>kult państwowy, chrześcijaństwo, Nowy Testament, apostołowie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> <i>tolerowaną, do panującej</i> (I.4.3) – <i>identyfikuje dziedzictwo kultury rzymskiej w dorobku kulturowym Europy</i> (I.4.6)
9. Kryzys i upadek cesarstwa rzymskiego na Zachodzie	<ul style="list-style-type: none"> – kryzys cesarstwa rzymskiego – podział imperium – kryzys cesarstwa zachodniorzymskiego – Wielka Wędrówka Ludów – upadek cesarstwa zachodniorzymskiego – znaczenie terminów: <i>cesarstwo zachodniorzymskie, cesarstwo wschodniorzymskie, Hunowie, Germanowie, Wizygoci, Ostrogoci</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne [...] w cesarstwie rzymskim</i> (I.4.1) – <i>prezentuje najważniejsze stanowiska historiografii dotyczące przyczyn upadku państwa rzymskiego</i> (I.4.4)
10-11	Lekcja powtórzeniowa, sprawdzian	
Rozdział IV: Wczesne średniowiecze		
1. Barbarzyńska Europa	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie łacińskiego kręgu cywilizacyjnego – powstanie państw germańskich – ustrój polityczno-społeczny państw germańskich – rozwój chrześcijaństwa i powstanie pierwszych zakonów (V–VII w.) – znaczenie terminów: <i>patriarcha, kler, pontyfikat, asceta, konwent, klasztor, zakon, benedyktyni</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje kręgi kulturowe: łaciński [...]</i> (II.1.1) – <i>opisuje proces tworzenia się państw w Europie Zachodniej [...]</i> (II.2.3) – <i>opisuje proces powstawania państw w Europie Środkowo-Wschodniej, z uwzględnieniem wpływu cywilizacji łacińskiej i bizantyjskiej</i> (II.2.4) – <i>charakteryzuje funkcjonowanie władzy, struktur społecznych i gospodarki w systemie feudalnym</i> (II.2.5)
2. Cesarstwo bizantyjskie	<ul style="list-style-type: none"> – ustrój polityczny cesarstwa bizantyjskiego – odbudowa potęgi w czasach Justyniana I – kryzys i najazdy Bułgarów, Persów oraz walki z Arabami – społeczeństwo i gospodarka cesarstwa bizantyjskiego – kultura bizantyjska – znaczenie terminów: <i>kodyfikacja justyniańska</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje kręgi kulturowe: [...] bizantyjski [...]</i> (II.1.1) – <i>opisuje charakterystyczne cechy bizantyjskiego systemu politycznego</i> (II.1.2)
3. Świat islamu	<ul style="list-style-type: none"> – Arabia przed narodzinami islamu – powstanie islamu (nauki Mahometa) – imperium arabskie – podboje arabskie w Europie – arabska kultura i sztuka – cywilizacja islamska i jej znaczenie – znaczenie terminów: <i>Koran, hidżra, dżihad, muzułmanie, islam, kalifat, Sunna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje kręgi kulturowe: [...] arabski</i> (II.1.1) – <i>wyjaśnia wpływ cywilizacji islamskiej na cywilizację łacińską i bizantyjską</i> (II.1.3) – <i>rozpoznaje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji islamskiej w zakresie architektury, sztuki i nauki</i> (II.1.4) – <i>opisuje proces tworzenia się państw w Europie Zachodniej, z uwzględnieniem najazdów Arabów [...]</i> (II.2.3)
4. Monarchia Franków	<ul style="list-style-type: none"> – pochodzenie Franków – początki państwa Franków – chrzest Chlodwiga – rządy dynastii Merowingów 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>opisuje zasięg terytorialny, organizację władzy, gospodarkę i kulturę państwa Franków</i> (II.2.1)

	<ul style="list-style-type: none"> – majordomowie i początek potęgi Karolingów – upadek Merowingów – znaczenie terminów: <i>prawo salickie</i>, <i>majordomus</i> 	
5. Imperium karolińskie	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie imperium karolińskiego – monarchia Karola Wielkiego – renesans karoliński – odrodzenie cesarstwa na Zachodzie – kryzys i upadek imperium karolińskiego – traktat w Verdun i jego skutki – znaczenie terminów: <i>minuskuła karolińska</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje kręgi kulturowe: łaciński</i> [...] (II.1.1) – <i>charakteryzuje [...] ideę cesarstwa karolińskiego</i> [...] (II.2.2)
6. Europa Zachodnia w IX–X w.	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie społeczeństwa feudalnego – rola państwa Franków – początki systemu lennego w Europie – poddaństwo chłopów – początki kształtowania systemu stanowego – cechy społeczeństwa i gospodarki wczesnośredniowiecznej – początki królestwa francuskiego – powstanie Rzeszy Niemieckiej i cesarstwa Ottonów – Skandynawia i Wikingowie – najazdy normańskie – Wilhelm Zdobywca; podbój Anglii – znaczenie terminów: <i>cezaropapizm</i>, <i>palatyn</i>, <i>kanclerz</i>, <i>hrabia</i>, <i>margrabia</i>, <i>dwupółowka</i>, <i>latyfundia</i>, <i>prekaria</i>, <i>feudum</i>, <i>lenno</i>, <i>immunitet</i>, <i>senior</i>, <i>wasal</i>, <i>stosunek lenny</i>, <i>suzeren</i>, <i>gospodarka naturalna</i>, <i>gospodarka towarowo-pięniężna</i>, <i>inwestytura</i>, <i>stan</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje kręgi kulturowe: łaciński</i> [...] (II.1.1) – <i>opisuje [...] gospodarkę i kulturę państwa Franków</i> (II.2.1) – <i>charakteryzuje i porównuje ideę cesarstwa karolińskiego z ideą cesarstwa Ottonów</i> (II.2.2) – <i>opisuje proces tworzenia się państw w Europie Zachodniej, z uwzględnieniem najazdów [...] Normanów</i> [...] (II.2.3) – <i>charakteryzuje funkcjonowanie władzy, struktur społecznych i gospodarki w systemie feudalnym</i> (II.2.5)
7. Słowianie i Węgrzy	<ul style="list-style-type: none"> – pochodzenie Słowian i ich rozmieszczenie – struktury polityczno-społeczne plemion słowiańskich – kultura pierwotna Słowian – Awarowie i pierwsze państwa słowiańskie – Wielkie Morawy i wpływy bizantyjskie – powstanie państwa czeskiego – powstanie Rusi – państwa słowiańskie na Bałkanach – Węgrzy i początki ich państwowości – najazdy Węgrów w Europie – znaczenie terminów: <i>glagolica</i>, <i>cyrylica</i>, <i>demokracja wojenna</i>, <i>gospodarka żarowa (łazowa)</i>, <i>opole</i>, <i>ród</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>opisuje proces tworzenia się państw w Europie Zachodniej, z uwzględnieniem najazdów [...] Węgrów</i> (II.2.3) – <i>opisuje proces powstawania państw w Europie Środkowo-Wschodniej, z uwzględnieniem wpływu cywilizacji łacińskiej i bizantyjskiej</i> (II.2.4) – <i>charakteryzuje funkcjonowanie władzy, struktur społecznych i gospodarki w systemie feudalnym</i> (II.2.5) – <i>prezentuje główne stanowiska historiografii dotyczące etnogenezy Słowian</i> (II.4.1)
8. Ziemie polskie do X w.	<ul style="list-style-type: none"> – osadnictwo na obszarze dzisiejszej Polski w starożytności – przybycie plemion słowiańskich i ich rozmieszczenie – warunki naturalne i gospodarka 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>prezentuje główne stanowiska historiografii dotyczące etnogenezy Słowian</i> (II.4.1) – <i>wyjaśnia uwarunkowania narodzin państwa polskiego</i> [...] (II.4.2)

	<p>plemienna</p> <ul style="list-style-type: none"> – pierwsze państwa na ziemiach polskich (Wiślanie) – Piastowie i początki państwa Polan – znaczenie terminów: <i>szlak bursztynowy, gród</i> 	
9. Początki państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> – najstarsze źródła o dziejach Polski – polityka Mieszka I – przyjęcie chrztu i jego znaczenie – stosunki państwa gnieźnieńskiego z sąsiadami – początki rządów Bolesława Chrobrego – misja św. Wojciecha w Prusach – zjazd gnieźnieński – polityka zagraniczna Bolesława Chrobrego – koronacja Bolesława Chrobrego – znaczenie terminów: <i>drużyna, daniny, posługi, Dagome iudex, rolnictwo żarowe, podwoda, chrystianizacja, kanonizacja, męczeństwo, relikwie, arcybiskupstwo, bulla, denar</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje proces powstawania państw w Europie Środkowo-Wschodniej, z uwzględnieniem wpływu cywilizacji łacińskiej i bizantyjskiej (II.2.4) – wyjaśnia uwarunkowania narodzin państwa polskiego i jego chrystianizacji (II.4.2) – opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w X–XII w. (II.4.3) – rozpoznaje tendencje centralistyczne i decentralistyczne w życiu politycznym państwa polskiego w X–XII w. (II.4.4) – synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w X–XII w. (II.4.5) – ocenia znaczenie włączenia ziem polskich do cywilizacyjnego kręgu świata zachodniego (łacińskiego) (II.8.2)
10. Kryzys i odbudowa monarchii piastowskiej	<ul style="list-style-type: none"> – początki rządów Mieszka II – kryzys państwa pierwszych Piastów i reakcja pogańska – najazdy niemieckie, ruskie i czeskie – Kazimierz Odnowiciel i jego polityka – monarchia Bolesława Śmiałego – sprawa św. Stanisława i upadek Bolesława Śmiałego – polityka wewnętrzna i zewnętrzna Władysława Hermana – początki rządów Bolesława Krzywoustego – polityka zagraniczna i wewnętrzna Bolesława Krzywoustego – podbój Pomorza i walki z Niemcami – znaczenie terminów: <i>trybut, obóz gregoriański, obóz cesarski</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia uwarunkowania narodzin państwa polskiego i jego chrystianizacji (II.4.2) – opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w X–XII w. (II.4.3) – rozpoznaje tendencje centralistyczne i decentralistyczne w życiu politycznym państwa polskiego w X–XII w. (II.4.4) – synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w X–XII w. (II.4.5)
11. Państwo i społeczeństwo wczesno-piastowskie	<ul style="list-style-type: none"> – Polska monarchią patrymonialną – drużyna monarchy – dwór monarchy i jego urzędnicy – organizacja grodowa – prawo książęce – znaczenie terminów: <i>monarchia patrymonialna, możnowładztwo, cześnik, stolnik, rycerze, komesi</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje tendencje centralistyczne i decentralistyczne w życiu politycznym państwa polskiego w X–XII w. (II.4.4) – ocenia znaczenie włączenia ziem polskich do cywilizacyjnego kręgu świata zachodniego (łacińskiego) (II.8.2) – synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w X–XII w. (II.4.5)
12-13 Europa i Polska we wczesnym	Lekcja powtórzeniowa, sprawdzian	

średniowieczu		
Rozdział V: Europa i Polska w XI–XIV wieku		
1. Konflikt cesarstwa z papieżem	<ul style="list-style-type: none"> – papieżstwo po upadku cesarstwa rzymskiego – wielka schizma wschodnia – kryzys w Kościele łacińskim – reforma kluniacka – spór o inwestyturę – pontyfikat Innocentego III i Grzegorza VII – znaczenie terminów: <i>papocezaryzm, Dictatus Papae, ortodoksja, schizma, Kościół autokefaliczny, symonia, ekskomunika, świętopietrze</i> 	– wyjaśnia ideowe i polityczne przyczyny rywalizacji papieżstwa z cesarstwem o zwierzchnictwo nad średniowieczną Europą (II.3.1)
2. Wyprawy krzyżowe	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja w Europie i na Bliskim Wschodzie w przededniu krucjat – geneza krucjat – pierwsza wyprawa krzyżowa – Królestwo Jerozolimskie – zakony rycerskie – kolejne krucjaty na Bliskim Wschodzie – upadek państw łacińskich na Bliskim Wschodzie – znaczenie terminów: <i>krzyżowcy, zakony rycerskie, templariusze, joannici, krzyżacy</i> 	– charakteryzuje polityczne, społeczno-gospodarcze i religijne uwarunkowania oraz ocenia skutki wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej [...] (II.3.2)
3. Gospodarka i społeczeństwo średniowiecza	<ul style="list-style-type: none"> – przemiany w rolnictwie – odtworzenie sieci miast – główne cechy społeczno-gospodarcze Europy w XI–XIII w. – kształtowanie się stanów – znaczenie terminów: <i>trójpolówka, tan, renta feudalna, gildie, majstersztyk, patrycjat, pospólstwo, plebs, lichwa, Hanza</i> 	– opisuje charakterystyczne przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI–XIII w. (II.3.3)
4. Narodziny monarchii stanowej	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny powstania i główne cechy monarchii stanowych – narodziny reprezentacji stanowych – przemiany ustrojowe w królestwie angielskim – powstanie monarchii stanowej w Anglii – powstanie Stanów Generalnych we Francji – inne parlamenty stanowe w Europie – znaczenie terminów: <i>parlamentaryzm, Izba Gmin, Izba Lordów, baron, Wielka Karta Swobód, Stany Generalne</i> 	– porównuje proces formowania się społeczeństwa stanowego w Polsce i w zachodniej Europie (II.5.2)
5. Kościół i kultura średniowiecza	<ul style="list-style-type: none"> – duchowość monastyczna i przemiany w religijności średniowiecznej – religijność miejska – średniowieczne herezje – franciszkanie i dominikanie – architektura i sztuka średniowiecza 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia uniwersalny charakter kultury średniowiecznej (II.8.1) – identyfikuje dokonania kultury okresu średniowiecza w zakresie piśmiennictwa, prawa, filozofii, architektury i sztuki, z uwzględnieniem kultury polskiego średniowiecza (II.8.3)

	<ul style="list-style-type: none"> – nauka i filozofia – kultura dworska, uniwersytety – znaczenie terminów: <i>kroniki, roczniki, augustynizm, tomizm, scholastyka, styl romański, gotyk</i> 	
6. Powstanie imperium mongolskiego	<ul style="list-style-type: none"> – koczownicze plemiona Wielkiego Stepu – powstanie i rozwój imperium mongolskiego – organizacja mongolskiej armii i wielkie podboje – organizacja imperium – najazdy Mongołów na Europę – Złota Orda – skutki najazdów mongolskich w Europie – znaczenie terminów: <i>chan, Wielki Chan, Złota Orda, lekka kawaleria</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje kierunki i charakter oraz konsekwencje najazdów mongolskich dla Europy Środkowo-Wschodniej (II.3.4)
7. Polska w okresie rozbicia dzielnicowego	<ul style="list-style-type: none"> – statut Bolesława Krzywoustego – przyczyny polityczne, ekonomiczne i kulturowe rozbicia dzielnicowego w Polsce – walka o seniorat – rozpad dzielnicowy Polski – główne cechy polityczne epoki – skutki polityczne rozbicia dzielnicowego dla ziem polskich – znaczenie terminów: <i>polityka fiskalna, senior, princeps, dzielnica senioralna, dzielnica dziedziczna, pogrobowiec</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny polityczne i społeczno-gospodarcze oraz następstwa rozbicia dzielnicowego (II.5.1) – porównuje proces formowania się społeczeństwa stanowego w Polsce i w zachodniej Europie (II.5.2) – opisuje przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich [...] (II.5.3) – charakteryzuje proces przewyciężenia rozbicia politycznego ziem polskich, ze wskazaniem na rolę władców i Kościoła (II.5.4) – synchronizuje najważniejsze wydarzenia z okresu rozbicia dzielnicowego i dziejów Europy (II.5.5)
8. Zmiany społeczne w Polsce w czasie rozbicia dzielnicowego	<ul style="list-style-type: none"> – ożywienie gospodarcze – wzrost znaczenia możnych – lokacja wsi na prawie niemieckim – lokacja miast na prawie niemieckim – społeczne i kulturowe skutki przemian gospodarczych XII–XIII w. na ziemiach polskich – znaczenie terminów: <i>immunitet, prawo magdeburskie, prawo lubeckie, wolnizna, sołtys, wójt, rada miejska, burmistrz, kmięć, zasadzca</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny polityczne i społeczno-gospodarcze oraz następstwa rozbicia dzielnicowego (II.5.1) – porównuje proces formowania się społeczeństwa stanowego w Polsce i w zachodniej Europie (II.5.2) – opisuje przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich oraz ocenia społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim (II.5.3) – synchronizuje najważniejsze wydarzenia z okresu rozbicia dzielnicowego i dziejów Europy (II.5.5)
9. Droga ku zjednoczeniu	<ul style="list-style-type: none"> – tendencje zjednoczeniowe na ziemiach polskich – walki o tron krakowski – monarchia Henryków śląskich – koronacja Przemysła II – Czesi na tronie polskim – znaczenie terminów: <i>dynastia Przemyślidów</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia [...] następstwa rozbicia dzielnicowego (II.5.1) – porównuje proces formowania się społeczeństwa stanowego w Polsce i w zachodniej Europie (II.5.2) – charakteryzuje proces przewyciężenia rozbicia politycznego ziem polskich ze wskazaniem na rolę władców i Kościoła (II.5.4)

		<ul style="list-style-type: none"> – synchronizuje najważniejsze wydarzenia z okresu rozbicia dzielnicowego i dziejów Europy (II.5.5) – charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej (II.7.4)
10. Odrodzenie Królestwa Polskiego	<ul style="list-style-type: none"> – działania Władysława Łokietka – etapy jednoczenia ziem polskich – koronacja Władysława Łokietka – utrata Pomorza Gdańskiego – pozycja Polski w Europie – konflikt polsko-krzyżacki – znaczenie terminów: <i>polityka dynastyczna, starosta, Państwo Zakonu Krzyżackiego</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje proces przezwyciężenia rozbicia politycznego ziem polskich, ze wskazaniem na rolę władców i Kościoła (II.5.4) – opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w. (II.7.1) – charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej (II.7.4) – ocenia panowanie Piastów w dziejach Polski [...] (II.7.5) – synchronizuje wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV–XV w. (II.7.6)
11. Monarchia Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja ziem polskich na początku rządów Kazimierza Wielkiego – polityka zagraniczna Kazimierza Wielkiego – polityka wewnętrzna Kazimierza Wielkiego – ustrój polityczny Polski w czasach Kazimierza Wielkiego – ocena panowania Kazimierza Wielkiego – znaczenie terminów: <i>Akademia Krakowska, Rada Królewska, Korona Królestwa Polskiego, Statuty Kazimierza Wielkiego</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje proces formowania się społeczeństwa stanowego w Polsce i w zachodniej Europie (II.5.2) – charakteryzuje proces przezwyciężenia rozbicia politycznego ziem polskich ze wskazaniem na rolę władców i Kościoła (II.5.4) – opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w. (II.7.1) – charakteryzuje rozwój monarchii stanowej w Polsce, uwzględniając strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich (II.7.2) – wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami [...] w XIV–XV w. (II.7.3) – charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej (II.7.4) – ocenia panowanie Piastów w dziejach Polski [...] (II.7.5) – synchronizuje wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV–XV w. (II.7.6)
12-13 Europa i Polska w okresie pełnego średniowiecza	Lekcja powtórzeniowa, sprawdzian	
Rozdział VI: U schyłku średniowiecza		
1. Europa Środkowa i Wschodnia	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie państwa krzyżackiego – księstwo litewskie i jego rozwój – marchia brandenburska i jej podboje – Ruś, Czechy i Węgry w XIII–XIV w. 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje proces formowania się społeczeństwa stanowego w Polsce i w zachodniej Europie (II.5.2) – opisuje zmiany na mapie politycznej

w XIII–XIV w.	– znaczenie terminów: <i>marchia, wielki mistrz, komturia</i>	<i>Europy w XIV–XV w. (II.6.3)</i> – <i>charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej (II.7.4)</i>
2. Konflikty w Europie Zachodniej w XIV–XV w.	– przemiany w cesarstwie niemieckim w XIII w. – walki o tron cesarski (Habsburgowie, Luksemburgowie) – Półwysep Iberyjski i rekonkwista – Burgundia i Szwajcaria – wojna „dwóch róż” w Anglii – wojna stuletnia i jej skutki – znaczenie terminów: <i>katarzy, wielkie bezkrólewie</i>	– <i>charakteryzuje polityczne, społeczno-gospodarcze i religijne uwarunkowania oraz ocenia skutki [...] rekonkwisty (II.3.2)</i> – <i>opisuje zmiany na mapie politycznej Europy w XIV–XV w. (II.6.3)</i> – <i>synchronizuje wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV–XV w. (II.7.6)</i>
3. Kryzys schyłku średniowiecza	– „czarna śmierć” i jej następstwa – kryzys społeczno-gospodarczy Europy w XIV–XV w. – upadek rycerstwa – przyczyny kryzysu idei władzy uniwersalnej – upadek znaczenia cesarstwa w średniowiecznej Europie – niewola awiniońska w dziejach Kościoła – wielka schizma zachodnia – herezje w Kościele katolickim – sobór w Konstancji i próby reform – znaczenie terminów: <i>zakieria, sobór, kurialiści, koncylialiści, list żelazny, husycyzm, wojny husyckie, taboryci, kalikstyni (utrakwiści)</i>	– <i>wyjaśnia przyczyny kryzysu idei władzy uniwersalnej w Europie późnego średniowiecza (II.6.1)</i> – <i>charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym średniowieczu (II.6.2)</i> – <i>synchronizuje wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV–XV w. (II.7.6)</i>
4. Kultura późnego średniowiecza	– architektura późnego gotyku – kultura schyłku średniowiecza – rozwój literatury – początki renesansu – znaczenie terminów: <i>szkoły parafialne, szkoły katedralne, recepcja</i>	– <i>charakteryzuje kręgi kulturowe: łaciński, bizantyjski [...] (II.1.1)</i> – <i>charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym średniowieczu (II.6.2)</i> – <i>wyjaśnia uniwersalny charakter kultury średniowiecznej (II.8.1)</i> – <i>identyfikuje dokonania kultury okresu średniowiecza w zakresie piśmiennictwa, prawa, filozofii, architektury i sztuki [...] (II.8.3)</i>
5. Andegawenowie i początki rządów Jagiellonów w Polsce	– Ludwik Andegaweński na tronie polskim – unia polsko-węgierska – problemy z sukcesją i pierwsze przywileje generalne – Jadwiga królem Polski – unia polsko-litewska w Krewie – chrystianizacja Litwy – początki rządów Władysława Jagiełły – trudna współpraca – unia w Horodle – odnowienie Akademii Krakowskiej – znaczenie terminów: <i>przywilej, unia personalna, nietykalność osobista</i>	– <i>opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w. (II.7.1)</i> – <i>charakteryzuje rozwój monarchii stanowej w Polsce, uwzględniając strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich (II.7.2)</i> – <i>wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XIV–XV w. (II.7.3)</i> – <i>charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej,</i>

	<i>i majątkowa</i>	<p>gospodarczej i kulturowej (II.7.4)</p> <p>– [...] ocenia politykę dynastyczną Jagiellonów (II.7.5)</p> <p>– synchronizuje wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV–XV w. (II.7.6)</p>
6. Konflikty z zakonem krzyżackim w XV w.	<p>– wielka wojna z zakonem krzyżackim i jej skutki</p> <p>– sobór w Konstancji i spór polsko-krzyżacki</p> <p>– kolejne wojny z Krzyżakami i ostatnie lata rządów Władysława Jagiełły</p> <p>– znaczenie terminów: <i>bitwa pod Grunwaldem, I pokój toruński</i></p>	<p>– opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w. (II.7.1)</p> <p>– charakteryzuje rozwój monarchii stanowej w Polsce, uwzględniając strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich (II.7.2)</p> <p>– wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XIV–XV w. (II.7.3)</p> <p>– charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej (II.7.4)</p> <p>– [...] ocenia politykę dynastyczną Jagiellonów (II.7.5)</p> <p>– synchronizuje wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV–XV w. (II.7.6)</p>
7. Europa Wschodnia i Południowa w XV w.	<p>– Turcy osmańscy i ich imperium</p> <p>– zagrożenie tureckie w Europie</p> <p>– Władysław Warneńczyk na tronie węgierskim</p> <p>– bitwa pod Warną i jej konsekwencje</p> <p>– upadek cesarstwa bizantyjskiego</p> <p>– Ruś i Litwa w XV w.</p> <p>– znaczenie terminów: <i>imperium Osmanów, sułtan, janczar, Chanat Krymski</i></p>	<p>– charakteryzuje następstwa upadku cesarstwa bizantyjskiego i ekspansji tureckiej dla Europy (II. 6.4)</p> <p>– wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XIV–XV w. (II.7.3)</p> <p>– [...] ocenia politykę dynastyczną Jagiellonów (II.7.5)</p> <p>– synchronizuje wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV–XV w. (II.7.6)</p>
8. Rządy Kazimierza Jagiellończyka	<p>– przejęcie rządów przez Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– przyczyny, przebieg i następstwa wojny trzynastoletniej</p> <p>– postanowienia i skutki II pokoju toruńskiego</p> <p>– polityka dynastyczna Jagiellonów</p> <p>– znaczenie terminów: <i>wojsko zaciężne, inkorporacja, Związek Pruski, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne</i></p>	<p>– opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w. (II.7.1)</p> <p>– charakteryzuje rozwój monarchii stanowej w Polsce, uwzględniając strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich (II.7.2)</p> <p>– wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XIV–XV w. (II.7.3)</p> <p>– charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej (II.7.4)</p> <p>– [...] ocenia politykę dynastyczną Jagiellonów (II.7.5)</p> <p>– synchronizuje wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV–XV w. (II.7.6)</p>
9. Przemiany ustrojowe w Polsce	<p>– ukształtowanie się społeczeństwa stanowego</p> <p>– ustrój monarchii stanowej</p>	<p>– opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w. (II.7.1)</p> <p>– charakteryzuje rozwój monarchii</p>

XIV i XV w.	<p>w państwie Jagiellonów</p> <ul style="list-style-type: none"> – sytuacja społeczno-gospodarcza ziem polskich w XIV–XV w. – przywileje szlacheckie – początki polskiego parlamentaryzmu (sejm walny) – znaczenie terminów: <i>województwa, sejm walny, sejmiki generalne, sejmiki ziemskie</i> 	<p><i>stanowej w Polsce, uwzględniając strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich (II.7.2)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XIV–XV w. (II.7.3) – [...] ocenia politykę dynastyczną Jagiellonów (II.7.5) – synchronizuje wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV–XV w. (II.7.6)
10. Kultura Polski w późnym średniowieczu	<ul style="list-style-type: none"> – uniwersalizm kultury średniowiecznej – rola Kościoła dla dziejów kultury – rozwój polskiej kultury średniowiecza – architektura i rzeźba w Polsce – kultura stanowa w Polsce – znaczenie terminów: <i>skryptorium, alchemia, siedem sztuk wyzwolonych, cystersi</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia uniwersalny charakter kultury średniowiecznej (II.8.1) – ocenia znaczenie włączenia ziem polskich do cywilizacyjnego kręgu świata zachodniego (łacińskiego) (II.8.2) – identyfikuje dokonania kultury okresu średniowiecza w zakresie piśmiennictwa, prawa, filozofii, architektury i sztuki, z uwzględnieniem kultury polskiego średniowiecza (II.8.3)
CZEŚĆ II – DZIEJE NOWOŻYTNE		
Rozdział I: Odkrywanie Nowego Świata i przemiany w Europie w XV–XVII w.		
1. Cywilizacje prekolumbijskie	<ul style="list-style-type: none"> – geograficzna wiedza Europejczyków końca średniowiecza – cechy kultur prekolumbijskich przed przybyciem Europejczyków – cywilizacja Olmeków – cywilizacja Majów – cywilizacja Azteków – cywilizacja Inków – największe osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich – znaczenie terminów: <i>Teotihuacán, świątynia Słońca, kalendarz aztecki, Tenochtitlán, Machu Picchu, kipu</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje cywilizacje prekolumbijskie w Ameryce (III.1.1)
2. Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny wielkich odkryć geograficznych – odkrycia Portugalczyków – odkrycia Hiszpanów – podział Nowego Świata – skutki wielkich odkryć geograficznych – znaczenie terminów: <i>karawela, astrolabium, busola, żagiel łaćski, akademia w Sagres</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje udział poszczególnych państw europejskich w podziale Nowego Świata w XVI–XVIII w. (III.1.2) – ocenia wpływ odkryć geograficznych i ekspansji kolonialnej na życie gospodarcze i kulturowe Europy (III.1.3) – ocenia długofalowe konsekwencje wielkich odkryć geograficznych dla Ameryki, Azji, Afryki (III.1.4)
3. Podbój Ameryki i ekspansja kolonialna	<ul style="list-style-type: none"> – podbój Nowego Świata przez konkwistadorów – powstanie kolonii i ich eksploatacja – niewolnictwo w koloniach – znaczenie terminów: <i>konkwistadorzy, korsarze, złoty trójkąt</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje udział poszczególnych państw europejskich w podziale Nowego Świata w XVI–XVIII w. (III.1.2) – ocenia wpływ odkryć geograficznych i ekspansji kolonialnej na życie gospodarcze i kulturowe Europy (III.1.3) – ocenia długofalowe konsekwencje wielkich odkryć geograficznych dla Ameryki, Azji, Afryki (III.1.4)

4. Przemiany gospodarcze i społeczne w Europie XVI–XVII w.	<ul style="list-style-type: none"> – geneza i główne cechy dualizmu gospodarczego – przemiany w rolnictwie – przemiany w miastach – początki gospodarki kapitalistycznej – znaczenie terminów: <i>inflacja, nominalna wartość waluty, nożyce cen, refeudalizacja, kapitalizm, cech, system nakładczy, manufaktury, spółki, giełda, proces grodzień, płodozmian, kompania handlowa, domy kupiecko-handlowe</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje udział poszczególnych państw europejskich w podziale Nowego Świata w XVI–XVIII w. (III.1.2) – ocenia wpływ odkryć geograficznych i ekspansji kolonialnej na życie gospodarcze i kulturowe Europy (III.1.3) – analizuje przemiany kapitalistyczne w życiu gospodarczym Europy Zachodniej XVI–XVII w. (III.2.8)
5. Kultura renesansu	<ul style="list-style-type: none"> – geneza renesansu – główne cechy humanizmu – rozwój nauki – sztuka renesansu – literatura renesansu – znaczenie terminów: <i>mecenat, utopia, heliocentryzm, geocentryzm, perspektywa geometryczna, pieta, kopuła</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje charakterystyczne cechy renesansu europejskiego oraz wskazuje czołowych twórców i ich dzieła (III.2.1)
6. Reformacja i jej skutki	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny reformacji – Marcin Luter i jego działalność – ruchy reformacyjne w Europie – następstwa reformacji – znaczenie terminów: <i>odpusty, protestanci, arianie, luteranizm, kalwinizm, predestynacja, wyznanie ewangelicko-augsburskie, wyznanie ewangelicko-reformowane</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji, opisując główne nurty i postaci [...] (III.2.2) – opisuje mapę [...] wyznaniową Europy w XVI w. (III.2.3) – wyjaśnia zmiany w sposobie funkcjonowania państw europejskich w epoce nowożytnej [...] (III.2.4) – charakteryzuje główne europejskie konflikty polityczne w XVI–XVII w. [...] (III.2.6)
7. Kontr-reformacja i wojny religijne	<ul style="list-style-type: none"> – sobór trydencki – powstanie i działalność Towarzystwa Jezusowego – znaczenie terminów: <i>zasada „Cuius regio, eius religio”, jezuici, trybunał świętej inkwizycji, noc św. Bartłomieja, edykt nantejski, akt supremacji, indeks ksiąg zakazanych, sekularyzacja, nepotyzm, hugenoci</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – [...] charakteryzuje reformę Kościoła katolickiego (III.2.2) – opisuje mapę [...] wyznaniową Europy w XVI w. (III.2.3) – wyjaśnia zmiany w sposobie funkcjonowania państw europejskich w epoce nowożytnej [...] (III.2.4) – charakteryzuje główne europejskie konflikty polityczne w XVI–XVII w. [...] (III.2.6)
8. Przemiany polityczne w Europie XVI w.	<ul style="list-style-type: none"> – monarchie narodowe w Europie Zachodniej: Francja, Anglia i Hiszpania – geneza powstania nowożytnych monarchii absolutnych – imperium Habsburgów – powstanie, rozwój i podział – Imperium Osmańskie – znaczenie terminów: <i>monarchia stanowa, monarchia absolutna, monarchia narodowa, merkantylizm, wojny włoskie, Sacco di Roma</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji [...] (III.2.2) – opisuje mapę polityczną i wyznaniową Europy w XVI w. (III.2.3) – wyjaśnia zmiany w sposobie funkcjonowania państw europejskich w epoce nowożytnej, z uwzględnieniem charakterystyki i oceny absolutyzmu francuskiego (III.2.4) – charakteryzuje główne europejskie konflikty polityczne w XVI–XVII w. z uwzględnieniem roli Turcji w Europie Środkowo-Wschodniej (III.2.6)

9-10. Narodziny nowożytnej Europy	Lekcja powtórzeniowa, sprawdzian	
Rozdział II: Złoty wiek szlacheckiej Rzeczypospolitej		
1. Przemiany gospodarcze w Rzczy- pospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – geneza gospodarki folwarczno- pańszczyźnianej – funkcjonowanie folwarków pańszczyźnianych – miasta w Polsce w XVI w. – znaczenie terminów: <i>dualizm ekonomiczny, szlachta, folwarki, pańszczyzna, przywilej warcki, taksy wojewódzińskie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim oraz synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVI w. z wydarzeniami europejskimi (III.3.2)</i> – <i>opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego i charakteryzuje stosunki z sąsiadami w XVI w. (III.3.3)</i>
2. Demokracja szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny dominacji politycznej szlachty – przywileje polityczne szlachty – powstanie sejmu walnego i jego funkcjonowanie – ruch egzekucyjny i jego działalność – znaczenie terminów: <i>magnateria, szlachta zaściankowa, szlachta zagrodowa, gotota, senat, izba poselska, demokracja szlachecka, ruch egzekucyjny, lustracja królewskich rokosz, wojna kokosza, przywilej mielnicki, elekcja vivente rege, wojsko kwarciane, konstytucja Nihil novi, Trybunał Koronny, Trybunał Litewski</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>opisuje i wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce, w tym sejmików, sejmu, senatu i sejmu elekcyjnego; ocenia demokrację szlachecką (III.3.1)</i> – <i>ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim oraz synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVI w. z wydarzeniami europejskimi (III.3.2)</i> – <i>[...] ocenia dorobek polskiej myśli politycznej okresu odrodzenia i reformacji (III.3.7)</i>
3. Kultura i sztuka renesansu w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> – geneza odrodzenia na ziemiach polskich – nauka i szkolnictwo – literatura odrodzenia – renesans w sztuce – znaczenie terminów: <i>humanizm, Kaplica Zygmuntowska, arras, attyka, krużganek, podcień</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>ocenia kulturową rolę Polski w przeniesieniu wzorców cywilizacji zachodniej na obszary ruskie i litewskie (III.3.5)</i> – <i>ocenia sytuację wyznaniową na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI w., w tym tolerancję wyznaniową oraz unię brzeską (III.3.6)</i> – <i>identyfikuje dzieła polskiego renesansu oraz ocenia dorobek polskiej myśli politycznej okresu odrodzenia i reformacji (III.3.7)</i>
4. Polityka zagraniczna ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> – główne kierunki polityki zagranicznej Jagiellonów – wzrost znaczenia państwa moskiewskiego – dyplomacja i wojny Zygmunta I Starego – I wojna północna o Inflanty i hegemonię w basenie Morza Bałtyckiego – polityka zagraniczna Zygmunta II Augusta 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>opisuje proces kształtowania się państwa moskiewskiego/rosyjskiego (III.2.5)</i> – <i>charakteryzuje główne europejskie konflikty polityczne w XVI–XVII w., z uwzględnieniem roli Turcji w Europie Środkowo-Wschodniej (III.2.6)</i> – <i>[...] synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVI w. z wydarzeniami europejskimi (III.3.2)</i> – <i>opisuje zmiany terytorialne państwa</i>

	<ul style="list-style-type: none"> – znaczenie terminów: <i>hołd pruski, I wojna północna, дума bojarska, sobór ziemski, samodzielnosc, Trzeci Rzym, hołd wileński, flota kaperska, konstytucja Karnkowskiego</i> 	<ul style="list-style-type: none"> <i>polsko-litewskiego i charakteryzuje stosunki z sąsiadami w XVI w. (III.3.3)</i> <i>– ocenia zmiany w relacjach polsko-litewskich w XVI w. (III.3.4)</i> <i>– ocenia kulturową rolę Polski w przeniesieniu wzorców cywilizacji zachodniej na obszary ruskie i litewskie (III.3.5)</i>
5. Kraj bez stosów	<ul style="list-style-type: none"> – państwo wielu religii – luteranizm i kalwinizm na ziemiach Rzeczypospolitej – tolerancja religijna – kontrreformacja w Rzeczypospolitej – znaczenie terminów: <i>bracia czescy, bracia polscy, ugoda sandomierska, konfederacja warszawska, unia brzeska, annaty, beneficja, unicy, nuncjusz papieski, Biblia brzeska</i> 	<ul style="list-style-type: none"> <i>– opisuje i wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce [...] (III.3.1)</i> <i>– ocenia polską specyfikę w zakresie [...] struktury społecznej [...] oraz synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVI w. z wydarzeniami europejskimi (III.3.2)</i> <i>– ocenia kulturową rolę Polski w przeniesieniu wzorców cywilizacji zachodniej na obszary ruskie i litewskie (III.3.5)</i> <i>– ocenia sytuację wyznaniową na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI w., w tym tolerancję wyznaniową oraz unię brzeską (III.3.6)</i> <i>– [...] ocenia dorobek polskiej myśli politycznej okresu odrodzenia i reformacji (III.3.7)</i>
6. Unia lubelska	<ul style="list-style-type: none"> – geneza unii lubelskiej – postanowienia unii lubelskiej w 1569 r. – Rzeczpospolita Obojga Narodów – znaczenie terminów: <i>unia realna, kniaziowie, panowie i bojarzy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> <i>– opisuje i wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce [...] (III.3.1)</i> <i>– [...] synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVI w. z wydarzeniami europejskimi (III.3.2)</i> <i>– opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego [...] (III.3.3)</i> <i>– ocenia zmiany w relacjach polsko-litewskich w XVI w. (III.3.4)</i> <i>– ocenia kulturową rolę Polski w przeniesieniu wzorców cywilizacji zachodniej na obszary ruskie i litewskie (III.3.5)</i> <i>– [...] ocenia dorobek polskiej myśli politycznej okresu odrodzenia i reformacji (III.3.7)</i>
7. Rzeczpospolita w dobie pierwszych wolnych elekcji	<ul style="list-style-type: none"> – pierwsze bezkrólewie – pierwsza wolna elekcja – Henryk Walezy na tronie Rzeczypospolitej – kolejna wolna elekcja – polityka wewnętrzna i zagraniczna Stefana Batorego – znaczenie terminów: <i>konfederacje, sądy kapturowe, interrex, prymas, sejm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> <i>– opisuje i wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce [...] (III.3.1)</i> <i>– ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych [...] oraz synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVI w. z wydarzeniami europejskimi (III.3.2)</i>

	<p><i>konwokacyjny, elekcja viritim, artykuły henrykowskie, pacta conventa, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny, piechota wybraniecka, husaria</i></p>	<p>– opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego i charakteryzuje stosunki z sąsiadami w XVI w. (III.3.3)</p> <p>– ocenia zmiany w relacjach polsko-litewskich w XVI w. (III.3.4)</p> <p>– ocenia kulturową rolę Polski w przeniesieniu wzorców cywilizacji zachodniej na obszary ruskie i litewskie (III.3.5)</p> <p>– [...] ocenia dorobek polskiej myśli politycznej okresu odrodzenia i reformacji (III.3.7)</p>
8-9 Polska XVI wieku	Lekcja powtórzeniowa, sprawdzian	
Rozdział III: Dzieje Europy w XVII w.		
1. Rewolucja angielska i rozwój parlamentaryzmu	<p>– sytuacja społeczno-gospodarcza Anglii</p> <p>– rządy Stuartów</p> <p>– wybuch rewolucji angielskiej</p> <p>– wojna domowa w Anglii</p> <p>– dyktatura Oliviera Cromwella</p> <p>– demokracja parlamentarna Anglii</p> <p>– znaczenie terminów: <i>stara szlachta – nobility, nowa szlachta – gentry, anglikanizm, purytanizm, parlament, akt nawigacyjny, lord protektor, Habeas Corpus Act, Ustawa o prawach, Akt o następstwie tronu</i></p>	<p>– wyjaśnia zmiany w sposobie funkcjonowania państw europejskich w epoce nowożytnej [...] (III.2.4)</p> <p>– charakteryzuje główne europejskie konflikty polityczne w XVI–XVII w. [...] (III.2.6)</p> <p>– wyjaśnia genezę i opisuje następstwa rewolucji angielskich (III.2.7)</p> <p>– analizuje przemiany kapitalistyczne w życiu gospodarczym Europy Zachodniej XVI–XVII w. (III.2.8)</p> <p>– charakteryzuje parlamentaryzm angielski [...] (III.5.5)</p>
2. Wojna trzydziestoletnia	<p>– geneza wojny trzydziestoletniej</p> <p>– etapy wojny trzydziestoletniej</p> <p>– pokój westfalski</p> <p>– skutki wojny trzydziestoletniej dla dziejów Europy</p> <p>– znaczenie terminów: <i>cesarstwo Habsburgów, defenestracja praska, pokój westfalski, unia protestancka, liga katolicka</i></p>	<p>– wyjaśnia polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji [...] (III.2.2)</p> <p>– wyjaśnia zmiany w sposobie funkcjonowania państw europejskich w epoce nowożytnej [...] (III.2.4)</p> <p>– charakteryzuje główne europejskie konflikty polityczne w XVI–XVII w. [...] (III.2.6)</p> <p>– analizuje przemiany kapitalistyczne w życiu gospodarczym Europy Zachodniej XVI–XVII w. (III.2.8)</p> <p>– opisuje przemiany w kulturze europejskiej w XVII w. [...] (III.2.9)</p>
3. Absolutyzm we Francji	<p>– Francja kardynała de Richelieu</p> <p>– czasy Frondy</p> <p>– rządy osobiste Ludwika XIV</p> <p>– znaczenie terminów: <i>intendenci, hugenoci, edykt nantejski, rządy osobiste, Wersal, Bastylia, Król Słońce</i></p>	<p>– wyjaśnia zmiany w sposobie funkcjonowania państw europejskich w epoce nowożytnej, z uwzględnieniem charakterystyki i oceny absolutyzmu francuskiego (III.2.4)</p> <p>– charakteryzuje główne europejskie konflikty polityczne w XVI–XVII w. [...] (III.2.6)</p> <p>– opisuje przemiany w kulturze europejskiej w XVII w. i rozpoznaje główne dokonania epoki baroku (III.2.9)</p>
4. Zmiany	<p>– polityka zagraniczna Ludwika XIV</p> <p>– wojna o sukcesję hiszpańską</p>	<p>– wyjaśnia zmiany w sposobie funkcjonowania państw europejskich w</p>

polityczne w Europie w XVII w.	<ul style="list-style-type: none"> – zagrożenie tureckie w Europie – wojna Francji z Ligą Augsburską – znaczenie terminów: <i>sukcesja, Liga Augsburska, wojna palatynacka, koalicja antyfrancuska</i> 	<p><i>epoce nowożytnej [...] (III.2.4)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>analizuje przemiany kapitalistyczne w życiu gospodarczym Europy Zachodniej XVI–XVII w. (III.2.8)</i> – <i>charakteryzuje główne europejskie konflikty polityczne w XVI–XVII w. z uwzględnieniem roli Turcji w Europie Środkowo-Wschodniej (III.2.6)</i>
5. Kultura baroku w Europie	<ul style="list-style-type: none"> – geneza baroku – główne cechy baroku – dzieła sztuki barokowej w Europie – architektura – znaczenie terminów: <i>rokoko, ogrody pałacowe, pałac barokowy, rzeźba barokowa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>opisuje przemiany w kulturze europejskiej w XVII w. i rozpoznaje główne dokonania epoki baroku (III.2.9)</i>
Rozdział IV: Wojny i kryzys Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.		
1. Początki rządów Zygmunta III Wazy i konflikt ze Szwecją	<ul style="list-style-type: none"> – podwójna elekcja – początki rządów Zygmunta III Wazy – główne kierunki polityki zagranicznej pierwszych Wazów – bitwa pod Kircholmem – wojna o ujście Wisły – morska bitwa pod Oliwą – rozejm w Starym Targu – przygotowania do wojny i porozumienie w Sztumskiej Wsi – wojna z Turcją – rządy Władysława IV Wazy – plany wojny tureckiej Władysława IV – znaczenie terminów: <i>rokosz Zebrzydowskiego, detronizacja, dominium Maris Baltici</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>opisuje zmiany terytorium Rzeczypospolitej w XVII w. (III.4.1)</i> – <i>opisuje główne etapy konfliktów politycznych i militarnych Rzeczypospolitej ze Szwecją [...] w XVII w.; wyjaśnia ich następstwa (III.4.2)</i> – <i>charakteryzuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej (III.4.3)</i> – <i>wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej w XVII w. (III.4.4)</i> – <i>[...] synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVII w. z wydarzeniami europejskimi (III.4.5)</i>
2. O koronę carów – wojny z Moskwą	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja w Rosji po śmierci Iwana Groźnego – cele polskiej polityki wschodniej – dymitriady – wojna z Rosją i zdobycie Kremla – walki o Moskwę w 1612 r. – kolejne wojny o tron moskiewski – pokój w Polanowie – znaczenie terminów: <i>wielka smuta, dymitriada, Kreml</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>opisuje zmiany terytorium Rzeczypospolitej w XVII w. (III.4.1)</i> – <i>opisuje główne etapy konfliktów politycznych i militarnych Rzeczypospolitej z [...] państwem moskiewskim/Rosją [...] w XVII w.; wyjaśnia ich następstwa (III.4.2)</i> – <i>charakteryzuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej (III.4.3)</i> – <i>wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej w XVII w. (III.4.4)</i> – <i>[...] synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVII w. z wydarzeniami europejskimi (III.4.5)</i>
3. Konflikt z Turcją w I połowie XVII w.	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny wojen z Turcją – bitwa pod Cecorą – obrona warownego obozu pod Chocimiem – zawarcie pokoju polsko-tureckiego 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>opisuje zmiany terytorium Rzeczypospolitej w XVII w. (III.4.1)</i> – <i>opisuje główne etapy konfliktów politycznych i militarnych Rzeczypospolitej z [...] Turcją</i>

	<ul style="list-style-type: none"> – znacznie terminów: <i>Kozacy, Kozacy zaporoscy, Dzikie Pola, Zaporozże, Tatarzy krymscy, sułtan</i> 	<ul style="list-style-type: none"> w XVII w.; wyjaśnia ich następstwa (III.4.2) – <i>charakteryzuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej (III.4.3)</i> – <i>wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej w XVII w. (III.4.4)</i> – [...] <i>synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVII w. z wydarzeniami europejskimi (III.4.5)</i>
4. Powstanie Chmielnickiego	<ul style="list-style-type: none"> – problem kozacki w Rzeczypospolitej – sytuacja na Ukrainie w połowie XVII w. – wybuch powstania Chmielnickiego – przebieg wojny polsko-kozackiej – unia w Perejasławiu – wojna z Rosją w latach 1654–1667 – skutki konfliktu z Kozakami i Rosją – znaczenie terminów: <i>ugoda w Hadziaczu, pokój Grzymułtowskiego, kozacy rejestrowi, ataman, chan tatarski</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>opisuje zmiany terytorium Rzeczypospolitej w XVII w. (III.4.1)</i> – <i>charakteryzuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej (III.4.3)</i> – <i>wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej w XVII w. (III.4.4)</i> – <i>ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim oraz synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVII w. z wydarzeniami europejskimi (III.4.5)</i> – <i>charakteryzuje sarmatyzm jako ideologię i styl życia polskiej szlachty [...] (III.4.6)</i>
5. Potop szwedzki	<ul style="list-style-type: none"> – geneza najazdu szwedzkiego – przebieg potopu szwedzkiego – współpraca sąsiadów Rzeczypospolitej – następstwa potopu szwedzkiego – znaczenie terminów: <i>wojna podjazdowa, śluby lwowskie, Jasna Góra, traktat w Radnot, traktaty welawsko-bydgoskie, pokój oliwski</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>opisuje zmiany terytorium Rzeczypospolitej w XVII w. (III.4.1)</i> – <i>opisuje główne etapy konfliktów politycznych i militarnych Rzeczypospolitej ze Szwecją [...] w XVII w.; wyjaśnia ich następstwa (III.4.2)</i> – <i>charakteryzuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej (III.4.3)</i> – <i>wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej w XVII w. (III.4.4)</i> – [...] <i>synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVII w. z wydarzeniami europejskimi (III.4.5)</i>
6. Wojny Rzeczypospolitej w II połowie XVII w.	<ul style="list-style-type: none"> – problemy wewnętrzne i rokosz Lubomirskiego – wojna z Turcją i pokój w Buczaczu – bitwa pod Chocimiem – elekcja i polityka zagraniczna Jana III Sobieskiego – wyprawa wiedeńska 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>opisuje zmiany terytorium Rzeczypospolitej w XVII w. (III.4.1)</i> – <i>opisuje główne etapy konfliktów politycznych i militarnych Rzeczypospolitej z [...] Turcją w XVII w.; wyjaśnia ich następstwa (III.4.2)</i>

	<ul style="list-style-type: none"> – pokój w Karłowicach – znaczenie terminów: <i>Podole, Święta Liga, wezyr</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej (III.4.3)</i> – <i>wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej w XVII w. (III.4.4)</i> – [...] <i>synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVII w. z wydarzeniami europejskimi (III.4.5)</i>
7. Kryzys Rzeczypospolitej w XVII w.	<ul style="list-style-type: none"> – przemiany społeczno-gospodarcze w Rzeczypospolitej XVII w. – przemiany ustrojowe Rzeczypospolitej w XVII w. – sytuacja wyznaniowa w Rzeczypospolitej – znaczenie terminów: <i>klientela, latyfundia, oligarchia magnacka, liberum veto, przymus propinacyjny, regaliści, apostazja, dysydenci, dyzunicy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>opisuje zmiany terytorium Rzeczypospolitej w XVII w. (III.4.1)</i> – <i>opisuje główne etapy konfliktów politycznych i militarnych Rzeczypospolitej [...] XVII w.; wyjaśnia ich następstwa (III.4.2)</i> – <i>charakteryzuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej (III.4.3)</i> – <i>wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej w XVII w. (III.4.4)</i> – <i>ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim oraz synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVII w. z wydarzeniami europejskimi (III.4.5)</i>
8. Barok i sarmatyzm	<ul style="list-style-type: none"> – geneza baroku – specyfika polskiego baroku – sztuka barokowa – nauka i oświata – literatura barokowa – specyfika polskiego baroku – sarmatyzm i jego cechy – znaczenie terminów: <i>światłocień, kalwaria, portrety trumienne, ksenofobia, przedmurze chrześcijaństwa, manieryzm, inkrustacja, intarsjowanie, złota wolność szlachecka, żupan, kontusz</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>opisuje przemiany w kulturze europejskiej w XVII w. i rozpoznaje główne dokonania epoki baroku (III.2.9)</i> – <i>charakteryzuje sarmatyzm jako ideologię i styl życia polskiej szlachty; rozpoznaje dzieła sztuki polskiego baroku (III.4.6)</i>
9-10 Polska XVII wieku	Lekcja powtórzeniowa, sprawdzian	
Rozdział V: Wiek oświecenia w Europie i Rzeczypospolitej		
1. Przemiany społeczno-gospodarcze w Europie w XVIII w.	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny rozwoju gospodarczego Anglii – maszyna parowa i jej zastosowanie – skutki gospodarcze i społeczne rewolucji przemysłowej – idee liberalizmu ekonomicznego – znaczenie terminów: <i>farmerzy, gospodarka wolnorynkowa, kapitalizm, rewolucja agrarna, rewolucja przemysłowa, urbanizacja, maszyna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>wyjaśnia polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania oświecenia europejskiego (III.5.1)</i> – <i>charakteryzuje [...] rewolucję przemysłową w Anglii (III.5.5)</i>

	<i>parowa, fizjokratyzm</i>	
2. Kultura oświecenia w Europie	<ul style="list-style-type: none"> – geneza i główne cechy oświecenia – nauka i szkolnictwo – literatura piękna i polityczna czasów oświecenia – sztuka XVIII w. – znaczenie terminów: <i>krytycyzm, racjonalizm, empiryzm, encyklopedia, deizm, ateizm, salon literacki, prawa naturalne, umowa społeczna, trójpodział władzy, klasycyzm, sentymentalizm, loże masońskie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia <i>polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania oświecenia europejskiego</i> (III.5.1) – <i>charakteryzuje główne idee europejskiego oświecenia i rozpoznaje jego główne dokonania w myśli politycznej, nauce, literaturze, sztuce i architekturze</i> (III.5.2) – <i>charakteryzuje absolutyzm oświecony [...] (III.5.3)</i> – <i>charakteryzuje parlamentaryzm angielski [...] (III.5.5)</i>
3. Budowa imperium rosyjskiego	<ul style="list-style-type: none"> – przemiany ustrojowe, społeczno-gospodarcze i kulturowe w Rosji cara Piotra Wielkiego – carska Rosja Katarzyny II Wielkiej – cele rosyjskiej polityki zagranicznej i wewnętrznej w XVIII w. – znaczenie terminów: <i>wielka wojna północna, imperator Wszechrosji, gubernatorzy, grażdanka, wsie potiomkinowskie, Senat Rządzący</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia <i>polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania oświecenia europejskiego</i> (III.5.1) – <i>charakteryzuje absolutyzm oświecony na przykładach państw sąsiadujących z Rzeczpospolitą</i> (III.5.3) – <i>charakteryzuje program modernizacji Rosji i rosyjską ideę imperium</i> (III.5.4) – <i>wskazuje najważniejsze zmiany na mapie politycznej Europy [...] w XVIII w. oraz wyjaśnia ich przyczyny</i> (III.5.8)
4. Monarchie absolutne w Prusach i Austrii	<ul style="list-style-type: none"> – przemiany ustrojowe, społeczno-gospodarcze i kulturowe w Prusach – wojny śląskie – przemiany ustrojowe, społeczno-gospodarcze i kulturowe w monarchii Habsburgów – wojna siedmioletnia – znaczenie terminów: <i>absolutyzm oświecony, junkrzy, sankcja pragmatyczna, wojna sukcesyjna austriacka, józefinizm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia <i>polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania oświecenia europejskiego</i> (III.5.1) – <i>charakteryzuje absolutyzm oświecony na przykładach państw sąsiadujących z Rzeczpospolitą</i> (III.5.3) – <i>wskazuje najważniejsze zmiany na mapie politycznej Europy [...] w XVIII w. oraz wyjaśnia ich przyczyny</i> (III.5.8)
5. Czasy saskie w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – August II Mocny na tronie Rzeczypospolitej – wybuch i przebieg wielkiej wojny północnej – reformy okresu saskiego – sejm niemy i jego znaczenie – podwójna elekcja w 1733 r. – sytuacja Rzeczypospolitej w czasach rządów Augusta III Sasa – znaczenie terminów: <i>wojna sukcesyjna polska, sejm pacyfikacyjny, Familia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>wskazuje najważniejsze zmiany na mapie politycznej Europy [...] w XVIII w. oraz wyjaśnia ich przyczyny</i> (III.5.8) – <i>charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej i wskazuje przejawy osłabienia suwerenności państwa polskiego</i> (III.6.1) – <i>charakteryzuje działania zmierzające do naprawy Rzeczypospolitej [...] (III.6.2)</i> – <i>prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące rozbiorów, panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego i przyczyn upadku Rzeczypospolitej</i> (III.6.5) – <i>synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVIII w. z wydarzeniami w Europie i w Stanach Zjednoczonych</i> (III.6.7)
6.	– elekcja Stanisława Poniatowskiego	– <i>charakteryzuje politykę Rosji, Prus</i>

<p>Pierwsze lata rządów Stanisława Augusta Poniatowskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konfederacja barska – I rozbiór Rzeczypospolitej – sejm rozbiorowy – znaczenie terminów: <i>Szkoła Rycerska, sejm delegacyjny, prawa kardynalne, dysydenci, dyzunicy, rozbiór, Rada Nieustająca, Komisja Edukacji Narodowej, koliszczyzna</i> 	<p><i>i Austrii wobec Rzeczypospolitej i wskazuje przejawy osłabienia suwerenności państwa polskiego (III.6.1)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje działania zmierzające do naprawy Rzeczypospolitej i walkę zbrojną o utrzymanie niepodległości w drugiej połowie XVIII w. (III.6.2)</i> – <i>opisuje i wyjaśnia uwarunkowania wewnętrzne i międzynarodowe kolejnych rozbiorów Polski, a także analizuje zmiany granic (III.6.4)</i> – <i>prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące rozbiorów, panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego i przyczyn upadku Rzeczypospolitej (III.6.5)</i> – <i>wyjaśnia specyfikę polskiego oświecenia [...] (III.6.6)</i> – <i>synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVIII w. z wydarzeniami w Europie i w Stanach Zjednoczonych (III.6.7)</i>
<p>7. Oświecenie na ziemiach polskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> – początki oświecenia na ziemiach polskich – Komisja Edukacji Narodowej – mecenat Stanisława Augusta Poniatowskiego – literatura piękna i polityczna – sztuki plastyczne – przemiany społeczno-gospodarcze doby stanisławowskiej – znaczenie terminów: <i>oświecenie stanisławowskie, Łazienki, klasycyzm, szkoły wydziałowe, szkoły podwydziałowe, szkoły główne, obiady czwartkowe</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje działania zmierzające do naprawy Rzeczypospolitej [...] (III.6.2)</i> – <i>wyjaśnia specyfikę polskiego oświecenia; ocenia dorobek kulturowy okresu stanisławowskiego, z uwzględnieniem reformy szkolnictwa (III.6.6)</i> – <i>synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVIII w. z wydarzeniami w Europie i w Stanach Zjednoczonych (III.6.7)</i>
<p>CZEŚĆ III: CZAS WIELKICH PRZEMIAN (1789–1939)</p>		
<p>Rozdział I: Świat i Rzeczpospolita w końcu XVIII w.</p>		
<p>1. Rewolucja amerykańska</p>	<ul style="list-style-type: none"> – kolonie w Nowym Świecie w XVIII w. – geneza wojny z Anglią – wojna o niepodległość USA – Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej – znaczenie terminów: <i>„bostońskie picie herbaty”, konstytucja, federacja, stany, prezydent, opłaty stemplowe, kongres kontynentalny, milicja, zasada impeachmentu, Karta Praw</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje główne idee europejskiego oświecenia i rozpoznaje jego główne dokonania w myśli politycznej [...] (III.5.2)</i> – <i>porównuje przyczyny oraz charakter rewolucji amerykańskiej i francuskiej (III.5.6)</i> – <i>wskazuje najważniejsze zmiany na mapie politycznej [...] Ameryki Północnej w XVIII w. oraz wyjaśnia ich przyczyny (III.5.8)</i> – <i>ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej [...] z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej (III.5.9)</i>
<p>2. Kryzys monarchii</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Francja Ludwika XVI – zwołanie Stanów Generalnych – wybuch rewolucji w 1789 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>wyjaśnia polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania oświecenia europejskiego (III.5.1)</i>

<p>francuskiej i wybuch wielkiej rewolucji</p>	<p>– przebieg i skutki rewolucji francuskiej – znaczenie terminów: <i>rewolucja, drobnomieszczaństwo, burżuazja, Marsylianka</i></p>	<p>– <i>charakteryzuje główne idee europejskiego oświecenia i rozpoznaje jego główne dokonania w myśli politycznej [...] (III.5.2)</i> – <i>porównuje przyczyny oraz charakter rewolucji amerykańskiej i francuskiej (III.5.6)</i> – <i>wskazuje najważniejsze zmiany na mapie politycznej Europy [...] w XVIII w. oraz wyjaśnia ich przyczyny (III.5.8)</i> – <i>ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej i francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej (III.5.9)</i></p>
<p>3. Republika Francuska</p>	<p>– konstytucja Francji z 1791 r. – Francja republiką – dyktatura jakobinów – ścięcie króla Ludwika XVI – obalenie Maximiliena de Robespierre’a – znaczenie terminów: <i>Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela, Zgromadzenie Konstytucyjne, Legislatywa, cenzus majątkowy, żyrondyści, kordelierzy, „górale”, Konwent Narodowy, republika, Komitet Ocalenia Publicznego, dyktoriat, sankiuloci, Zgromadzenie Narodowe, Gwardia Narodowa, kontrasygnata, prawo Le Chapeliera, przewrót thermidoriański</i></p>	<p>– <i>wyjaśnia polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania oświecenia europejskiego (III.5.1)</i> – <i>charakteryzuje główne idee europejskiego oświecenia i rozpoznaje jego główne dokonania w myśli politycznej [...] (III.5.2)</i> – <i>charakteryzuje specyfikę okresu jakobińskiego rewolucji francuskiej (III.5.7)</i> – <i>wskazuje najważniejsze zmiany na mapie politycznej Europy [...] w XVIII w. oraz wyjaśnia ich przyczyny (III.5.8)</i> – <i>ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej i francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej (III.5.9)</i></p>
<p>4. Konstytucja 3 maja 1791 r.</p>	<p>– geneza zwołania Sejmu Wielkiego – główne stronnictwa Sejmu – reformy Sejmu Czteroletniego – Konstytucja 3 maja 1791 r. – znaczenie terminów: <i>sejm skonfederowany, Sejm Wielki, stronnictwa polityczne, Kuźnica Kołłątajowska, aukcja wojska, ofiara 10 grosza, prawo o miastach</i></p>	<p>– <i>charakteryzuje działania zmierzające do naprawy Rzeczypospolitej [...] (III.6.2)</i> – <i>charakteryzuje i ocenia dzieło Sejmu Wielkiego, odwołując się do tekstu Konstytucji 3 maja (III.6.3)</i> – <i>prezentuje oceny polskiej historiografii [...] panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego [...] (III.6.5)</i> – <i>wyjaśnia specyfikę polskiego oświecenia; ocenia dorobek kulturowy okresu stanisławowskiego [...] (III.6.6)</i> – <i>synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVIII w. z wydarzeniami w Europie i w Stanach Zjednoczonych (III.6.7)</i></p>
<p>5. Wojna w obronie Konstytucji 3 maja</p>	<p>– konfederacja targowicka – wojna w obronie Konstytucji 3 maja – drugi rozbiór Rzeczypospolitej – znaczenie terminów: <i>konfederacja targowicka, Virtuti Militari</i></p>	<p>– <i>charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej i wskazuje przejawy osłabienia suwerenności państwa polskiego (III.6.1)</i> – <i>charakteryzuje działania zmierzające do naprawy Rzeczypospolitej i walkę zbrojną utrzymanie niepodległości w drugiej</i></p>

		<p>połowie XVIII w. (III.6.2)</p> <p>– opisuje i wyjaśnia uwarunkowania wewnętrzne i międzynarodowe kolejnych rozbiorów Polski, a także analizuje zmiany granic (III.6.4)</p> <p>– prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące rozbiorów, panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego [...] (III.6.5)</p> <p>– synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski XVIII w. z wydarzeniami w Europie i w Stanach Zjednoczonych (III.6.7)</p>
6. Insurekcja kościuszkowska i upadek Rzeczypospolitej	<p>– geneza powstania</p> <p>– wybuch powstania i zwycięstwo pod Racławicami</p> <p>– Uniwersał połaniecki</p> <p>– przebieg insurekcji</p> <p>– trzeci rozbiór Rzeczypospolitej</p> <p>– znaczenie terminów: <i>insurekcja, naczelnik, uniwersał, kosynierzy</i></p>	<p>– charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej i wskazuje przejawy osłabienia suwerenności państwa polskiego (III.6.1)</p> <p>– charakteryzuje działania zmierzające do naprawy Rzeczypospolitej i walkę zbrojną o utrzymanie niepodległości w drugiej połowie XVIII w. (III.6.2)</p> <p>– opisuje i wyjaśnia uwarunkowania wewnętrzne i międzynarodowe kolejnych rozbiorów Polski, a także analizuje zmiany granic (III.6.4)</p> <p>– prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące rozbiorów, panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego i przyczyn upadku Rzeczypospolitej (III.6.5)</p> <p>– synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVIII w. z wydarzeniami w Europie i w Stanach Zjednoczonych (III.6.7)</p>
7-8 Polska w epoce oświecenia	Lekcja powtórzeniowa, sprawdzian	
Rozdział II: Europa napoleońska		
1. Francja od konsultatu do cesarstwa	<p>– rządy dyktatoratu we Francji i kryzys władz rewolucyjnych</p> <p>– przejście władzy przez Napoleona Bonapartego</p> <p>– polityka wewnętrzna i zagraniczna Napoleona Bonapartego</p> <p>– pierwsze militarne sukcesy Napoleona</p> <p>– Napoleon cesarzem Francuzów</p> <p>– organizacja Cesarstwa Francuzów; reformy Napoleona</p> <p>– znaczenie terminów: <i>kodeks cywilny, blokada kontynentalna, dyktatoriat, państwo policyjne, pierwszy konsul, konkordat, plebiscyt</i></p>	<p>– opisuje kierunki i etapy podbojów Napoleona; charakteryzuje napoleońską ideę imperium (IV.1.1)</p> <p>– wyjaśnia źródła sukcesów i porażek Napoleona w polityce wewnętrznej i zagranicznej (IV.1.2)</p> <p>– wyjaśnia wpływ idei rewolucji francuskiej i wojen okresu napoleońskiego na zmiany polityczne, społeczne i gospodarcze w Europie (IV.1.3)</p> <p>– [...] wyjaśnia przyczyny zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona (IV.1.4)</p>
2. Legiony Polskie we Włoszech	<p>– emigracja po III rozbiórze Rzeczypospolitej</p> <p>– sprawa polska po III rozbiórze</p> <p>– Legiony Jana Henryka Dąbrowskiego</p>	<p>– wskazuje przykłady i wyjaśnia przyczyny zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona (IV.1.4)</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – udział Polaków w wojnach Napoleona – powstanie na ziemiach polskich w 1806 r. – znaczenie terminów: <i>Mazurek Dąbrowskiego, Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Agencja, Deputacja, Legion Włoski, Legion Naddunajski, szwoleżerowie</i> 	
3. Ekspansja Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> – wojna z III koalicją (bitwa pod Trafalgarem i pod Austerlitz) – wojna z IV koalicją – wyprawa hiszpańska – wojna z V koalicją – wyprawa na Moskwę – wojna z wielką koalicją i upadek Napoleona – sto dni Napoleona – znaczenie terminów: <i>bitwa trzech cesarzy, bitwa narodów, kampania pruska, kampania rosyjska, Związek Reński, traktat w Tylży, guerrilla, bermyca, grenadierzy, gwardia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje kierunki i etapy podbojów Napoleona; charakteryzuje napoleońską ideę imperium (IV.1.1) – wyjaśnia źródła sukcesów i porażek Napoleona w polityce wewnętrznej i zagranicznej (IV.1.2) – wyjaśnia wpływ idei rewolucji francuskiej i wojen okresu napoleońskiego na zmiany polityczne, społeczne i gospodarcze w Europie (IV.1.3) – [...] wyjaśnia przyczyny zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona (IV.1.4)
4. Księstwo Warszawskie	<ul style="list-style-type: none"> – ustrój polityczny Księstwa Warszawskiego – sytuacja społeczno-gospodarcza w Księstwie Warszawskim – wojna z Austrią w 1809 r. – udział Polaków w wyprawie na Moskwę – upadek Księstwa Warszawskiego – znaczenie terminów: <i>konstytucja oktrojowana, deputowani, cenzus majątkowy, rezydent, druga wojna polska, Wolne Miasto Gdańsk</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje kierunki i etapy podbojów Napoleona; charakteryzuje napoleońską ideę imperium (IV.1.1) – wyjaśnia wpływ idei rewolucji francuskiej i wojen okresu napoleońskiego na zmiany polityczne, społeczne i gospodarcze w Europie (IV.1.3) – wskazuje przykłady i wyjaśnia przyczyny zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona (IV.1.4) – charakteryzuje ustrój polityczny Księstwa Warszawskiego (IV.1.5)
5. „Tańczący kongres” i sto dni Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> – geneza zwołania kongresu wiedeńskiego – główni uczestnicy kongresu – sto dni Napoleona – decyzje kongresu – powstanie Świętego Przymierza – znaczenie terminów: <i>„tańczący kongres”, restauracja, legitymizm, równowaga sił, Związek Niemiecki, Święte Przymierze, kodeks dyplomatyczny, ancien régime</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje kierunki i etapy podbojów Napoleona; charakteryzuje napoleońską ideę imperium (IV.1.1) – wyjaśnia źródła sukcesów i porażek Napoleona w polityce wewnętrznej i zagranicznej (IV.1.2) – wyjaśnia wpływ idei rewolucji francuskiej i wojen okresu napoleońskiego na zmiany polityczne, społeczne i gospodarcze w Europie (IV.1.3) – charakteryzuje decyzje kongresu wiedeńskiego [...] (IV.1.6)
6. Sprawa polska na kongresie wiedeńskim	<ul style="list-style-type: none"> – mocarstwa a sprawa polska – powstanie Królestwa Polskiego – Konstytucja Królestwa Polskiego – nauka i oświata w Królestwie Polskim – przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich – sytuacja Polaków na „ziemiach 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje decyzje kongresu wiedeńskiego, z uwzględnieniem sprawy polskiej (IV.1.6) – charakteryzuje i porównuje cele oraz metody polityki zaborców wobec społeczeństwa polskiego w okresie niewoli narodowej (IV.4.1)

	<p>zabranych”</p> <ul style="list-style-type: none"> – powstanie Wielkiego Księstwa Poznańskiego – Rzeczpospolita Krakowska i jej funkcjonowanie – znaczenie terminów: <i>Galicja, autonomia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>rozpoznaje działania społeczeństwa [polskiego] sprzyjające rozwojowi tożsamości narodowej (IV.4.2)</i> – <i>wyjaśnia [...] zewnętrzne przyczyny odmiennego rozwoju gospodarczego ziem polskich w trzech zaborach (IV.5.1)</i> – <i>analizuje strukturę społeczeństwa w trzech zaborach [...] (IV.5.2)</i> – <i>wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki emigracji w XIX w. [...] (IV.5.3)</i> – <i>[...] synchronizuje wydarzenia z historii politycznej [ziem polskich i świata w XIX w.] (IV.5.6)</i>
Rozdział III: System wiedeński w Europie (1815–1850)		
<p>1. Świat początku XIX w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – przemiany gospodarcze na świecie na początku XIX w. (uprzemysłowienie) – przemiany społeczne i kształtowanie się ideologii społeczno-politycznych – kwestia robotnicza – romantyzm – znaczenie terminów: <i>uwłaszczenie chłopów, statek parowy, burżuazja przemysłowa, robotnicy, zabezpieczenia socjalne, strajk, luddyci, związki zawodowe, czartyzm, socjalizm utopijny, chemia rolna, pasteryzacja, mobilność społeczna, zgniłe miasteczka</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje proces uprzemysłowienia państw europejskich i Stanów Zjednoczonych (IV.2.1)</i> – <i>ocenia gospodarcze, społeczne, kulturowe i ekologiczne skutki rewolucji przemysłowej (IV.2.3)</i> – <i>charakteryzuje i porównuje ideologie: konserwatyzm, liberalizm, nacjonalizm, socjalizm utopijny, marksizm i anarchizm (IV.3.1)</i> – <i>charakteryzuje różne formy zorganizowanej działalności robotników: związki zawodowe, partie polityczne oraz wyjaśnia proces demokratyzacji, z uwzględnieniem przemian ustrojowych w Europie Zachodniej (IV.3.4)</i> – <i>charakteryzuje czynniki sprzyjające rozwojowi badań naukowych; rozpoznaje największe osiągnięcia nauki i techniki XIX w. (IV.6.5)</i>
<p>2. Funkcjonowanie systemu wiedeńskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konserwatyzm i liberalizm w I połowie XIX w. – ruchy narodowe i rewolucyjne w Europie – przemiany ustrojowe w Europie w I połowie XIX w. – wojna o niepodległość Grecji – rewolucje w Ameryce Łacińskiej – znaczenie terminów: <i>karbonaryzm, marksizm, anarchizm, Młoda Europa, dekabryści, żandarm Europy, tajna policja, cenzura, rewolucja lipcowa, reakcjonizm, leseferyzm, masoneria, burszowie, filhelleniści</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje i porównuje ideologie: konserwatyzm, liberalizm, nacjonalizm, socjalizm utopijny, marksizm i anarchizm (IV.3.1)</i> – <i>wyjaśnia związki pomiędzy ideologiami liberalnymi i nacjonalistycznymi a europejskimi ruchami niepodległościowymi i zjednoczeniowymi, omawia powstanie o niepodległość Grecji [...] (IV.3.2)</i> – <i>charakteryzuje różne formy zorganizowanej działalności robotników: związki zawodowe, partie polityczne oraz wyjaśnia proces demokratyzacji, z uwzględnieniem przemian ustrojowych w Europie Zachodniej (IV.3.4)</i> – <i>[...] ocenia aktywność polityczną, militarną i kulturalną Polaków w Europie (IV.5.3)</i>

<p>3. Powstanie listopadowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> – opozycja legalna w Królestwie Polskim – działalność Waleriana Łukasińskiego – geneza powstania listopadowego – spisek w szkole podchorążych – noc listopadowa – problemy władz powstańczych – ofensywa Iwana Dybicza – wiosenna ofensywa polska – klęska pod Ostrołęką – upadek Warszawy – przyczyny klęski powstania – bilans powstania – znaczenie terminów: <i>opozycja legalna, konspiracja, kaliszanie, Towarzystwo Filomatów, Towarzystwo Patriotyczne, detronizacja, Rząd Narodowy, Wolnomularstwo Narodowe, Klub Patriotyczny, Rząd Tymczasowy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje i porównuje cele oraz metody polityki zaborców wobec społeczeństwa polskiego w okresie niewoli narodowej (IV.4.1)</i> – <i>rozpoznaje działania społeczeństwa sprzyjające rozwojowi tożsamości narodowej (IV.4.2)</i> – <i>wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki powstań narodowych (IV.4.3)</i> – <i>prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące powstań narodowych (IV.4.4)</i> – [...] <i>synchronizuje wydarzenia z historii politycznej (IV.5.6)</i>
<p>4. Wielka Emigracja</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Wielka Emigracja – działalność Joachima Lelewela – ugrupowania polityczne Wielkiej Emigracji – liderzy i programy ugrupowań politycznych Wielkiej Emigracji – działalność emisariuszy – kultura polska na emigracji – znaczenie terminów: <i>Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Hotel Lambert, Biblioteka Polska, Komitet Narodowy Polski, Mały Manifest, mesjanizm, Centralizacja, Gromady Ludu Polskiego</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje i porównuje cele oraz metody polityki zaborców wobec społeczeństwa polskiego w okresie niewoli narodowej (IV.4.1)</i> – <i>rozpoznaje działania społeczeństwa sprzyjające rozwojowi tożsamości narodowej (IV.4.2)</i> – <i>wyjaśnia [...] skutki powstań narodowych (IV.4.3.)</i> – <i>prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące powstań narodowych (IV.4.4)</i> – <i>charakteryzuje koncepcje polityczno--społeczne Wielkiej Emigracji XIX w. i ich wpływ na życie polityczno--społeczne w trzech zaborach (IV.4.5)</i> – <i>ocenia dorobek kultury polskiej XIX w. i jej wpływ na kształtowanie się tożsamości narodowej Polaków (IV.4.6)</i> – <i>wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki emigracji w XIX w. oraz ocenia aktywność polityczną, militarną i kulturalną Polaków w Europie (IV.5.3)</i>
<p>5. Ziemie polskie po powstaniu listopadowym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja w Królestwie Polskim po powstaniu listopadowym – początki pracy organicznej w Wielkopolsce – działalność spiskowa na ziemiach polskich w latach 1831–1846 – plan powstania 1846 r. – powstanie krakowskie – rabacja galicyjska – skutki powstania 1846 r. – znaczenie terminów: <i>Statut Organiczny, stan wyjątkowy, rusyfikacja, noc paskiewiczowska, noc flottwellska, germanizacja, praca</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje i porównuje cele oraz metody polityki zaborców wobec społeczeństwa polskiego w okresie niewoli narodowej (IV.4.1)</i> – <i>rozpoznaje działania społeczeństwa sprzyjające rozwojowi tożsamości narodowej (IV.4.2)</i> – <i>wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki powstań narodowych (IV.4.3)</i> – <i>prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące powstań narodowych (IV.4.4)</i> – <i>charakteryzuje koncepcje polityczno--społeczne Wielkiej Emigracji XIX w. i ich wpływ na życie polityczno--</i>

	<i>organiczna, Bazar, Kasyno Gostyńskie</i>	<p><i>społeczne w trzech zaborach (IV.4.5)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>ocenia dorobek kultury polskiej XIX w. i jej wpływ na kształtowanie się tożsamości narodowej Polaków (IV.4.6)</i> – <i>wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny odmiennego rozwoju gospodarczego ziem polskich w trzech zaborach (IV.5.1)</i> – <i>analizuje strukturę społeczeństwa w trzech zaborach, z uwzględnieniem mniejszości narodowych i wyznaniowych, w tym ludności żydowskiej (IV.5.2)</i> – <i>porównuje dynamikę zmian gospodarczych i społecznych na ziemiach polskich z przemianami europejskimi oraz synchronizuje wydarzenia z historii politycznej (IV.5.6)</i>
6. Wiosna Ludów w Europie	<ul style="list-style-type: none"> – <i>geneza Wiosny Ludów</i> – <i>Wiosna Ludów we Francji</i> – <i>początki rządów Ludwika Napoleona</i> – <i>polityka zagraniczna i wewnętrzna Napoleona III</i> – <i>Wiosna Ludów w krajach niemieckich</i> – <i>parlament frankfurcki i jego działalność</i> – <i>rewolucje w krajach włoskich</i> – <i>powstanie węgierskie</i> – <i>skutki Wiosny Ludów</i> – <i>znaczenie terminów: rojaliści, republikanie, socjaliści, bonapartyści, II republika, Komisja Luksemburska, warsztaty narodowe, II cesarstwo, parlament frankfurcki, Wielkie Niemcy, Małe Niemcy, madziaryzacja, liberalizacja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>ocenia [...] społeczne [...] skutki rewolucji przemysłowej (IV.2.3)</i> – <i>wyjaśnia związki pomiędzy ideologiami liberalnymi i nacjonalistycznymi a europejskimi ruchami niepodległościowymi i zjednoczeniowymi, omawia [...] Wiosnę Ludów [...] (IV.3.2)</i> – <i>[...] wyjaśnia proces demokratyzacji, z uwzględnieniem przemian ustrojowych w Europie Zachodniej (IV.3.4)</i> – <i>charakteryzuje kierunki przemian społecznych i politycznych w państwach europejskich [...] (IV.6.1)</i> – <i>[...] ocenia aktywność polityczną, militarną i kulturalną Polaków w Europie (IV.5.3)</i>
7. Sprawa polska w czasie Wiosny Ludów	<ul style="list-style-type: none"> – <i>sytuacja na ziemiach polskich w przededniu Wiosny Ludów</i> – <i>wybuch walk w Wielkopolsce</i> – <i>wzrost polskiej świadomości narodowej na obszarach wcielonych do Prus</i> – <i>Wiosna Ludów w Galicji</i> – <i>Polacy w europejskiej Wiosnie Ludów</i> – <i>skutki Wiosny Ludów dla sprawy polskiej</i> – <i>znaczenie terminów: hasło „Za wolność waszą i naszą”, Komitet Narodowy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje i porównuje cele oraz metody polityki zaborców wobec społeczeństwa polskiego w okresie niewoli narodowej (IV.4.1)</i> – <i>rozpoznaje działania społeczeństwa sprzyjające rozwojowi tożsamości narodowej (IV.4.2)</i> – <i>wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki powstań narodowych (IV.4.3)</i> – <i>prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące powstań narodowych (IV.4.4)</i> – <i>charakteryzuje koncepcje polityczno-społeczne Wielkiej Emigracji XIX w. i ich wpływ na życie polityczno-społeczne w trzech zaborach (IV.4.5)</i> – <i>wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny odmiennego rozwoju gospodarczego ziem polskich w trzech zaborach (IV.5.1)</i> – <i>analizuje strukturę społeczeństwa</i>

		<p>w trzech zaborach [...] (IV.5.2)</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje dynamikę zmian gospodarczych i społecznych na ziemiach polskich z przemianami europejskimi oraz synchronizuje wydarzenia z historii politycznej (IV.5.6) – charakteryzuje system polityczny i społeczny imperium rosyjskiego na tle przemian w XIX-wiecznej Europie (IV.6.2)
8. Powstanie styczniowe	<ul style="list-style-type: none"> – odwilż posewastopolska na ziemiach polskich – wzrost uczuć patriotycznych – niepodległościowe stronnictwa polityczne – działalność Aleksandra Wielkopolskiego – wybuch powstania styczniowego – problem władz powstańczych – charakter walk – sprawa polska na arenie międzynarodowej – dyktatura Romualda Traugutta – upadek powstania – bilans powstania – znaczenie terminów: <i>Towarzystwo Rolnicze, Biali, Czerwoni, branka, Rząd Narodowy, żałoba narodowa, Dyrekcja Krajowa, Komitet Miejski, Ziemia i Wola, Komitet Centralny Narodowy, millenerzy, lojalizm, Szkoła Główna, oczynszowanie, Tymczasowy Rząd Narodowy, żuawi śmierci</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje i porównuje cele oraz metody polityki zaborców wobec społeczeństwa polskiego w okresie niewoli narodowej (IV.4.1) – rozpoznaje działania społeczeństwa sprzyjające rozwojowi tożsamości narodowej (IV.4.2) – wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki powstań narodowych (IV.4.3) – prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące powstań narodowych (IV.4.4) – charakteryzuje koncepcje polityczno--społeczne Wielkiej Emigracji XIX w. i ich wpływ na życie polityczno--społeczne w trzech zaborach (IV.4.5) – ocenia dorobek kultury polskiej XIX w. i jej wpływ na kształtowanie się tożsamości narodowej Polaków (IV.4.6) – wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny odmiennego rozwoju gospodarczego ziem polskich w trzech zaborach (IV.5.1) – analizuje strukturę społeczeństwa w trzech zaborach z uwzględnieniem mniejszości narodowych i wyznaniowych, w tym ludności żydowskiej (IV.5.2) – porównuje dynamikę zmian gospodarczych i społecznych na ziemiach polskich z przemianami europejskimi oraz synchronizuje wydarzenia z historii politycznej (IV.5.6) – charakteryzuje system polityczny i społeczny imperium rosyjskiego na tle przemian w XIX-wiecznej Europie (IV.6.2)
9-10. Polskie powstania narodowe	Lekcja powtórzeniowa, sprawdzian	
Rozdział IV: Świat i Europa doby węgla i żelaza (II połowa XIX w.)		
1. Wojna krymska i jej skutki	<ul style="list-style-type: none"> – Turcja „chorym człowiekiem Europy” – wybuch wojny krymskiej – walki o Sewastopol – pokój paryski i jego skutki – sprawa polska w czasie wojny 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje koncepcje polityczno--społeczne Wielkiej Emigracji XIX w. i ich wpływ na życie polityczno--społeczne w trzech zaborach (IV.4.5) – wyjaśnia przyczyny, charakter

	<p>krymskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – odwilż posewastopolska w Cesarstwie Rosyjskim – znaczenie terminów: <i>Święte Przymierze, panslawizm, mir, ziemstwo</i> 	<p><i>i skutki emigracji w XIX w. oraz ocenia aktywność polityczną, militarną i kulturalną Polaków w Europie (IV.5.3)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje kierunki przemian społecznych i politycznych w państwach europejskich [...] (IV.6.1)</i> – <i>charakteryzuje system polityczny i społeczny imperium rosyjskiego na tle przemian w XIX-wiecznej Europie (IV.6.2)</i> – <i>opisuje zasięg i ekspansję kolonialną [...] Rosji [...] (IV.6.3)</i>
2. Stany Zjednoczone w XIX w.	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój terytorialny USA – kwestia Indian w polityce wewnętrznej Stanów Zjednoczonych – przemiany gospodarczo- społeczne USA – problem niewolnictwa w USA – wybór Abrahama Lincolna na prezydenta USA – geneza wojny secesyjnej – wojna secesyjna (1861-1865) – skutki polityczne, ekonomiczne i społeczne wojny secesyjnej – znaczenie terminów: <i>izolacjonizm, abolicjonizm, demokraci, republikanie, Unia, Konfederacja (Skonfederowane Stany Ameryki Północnej), doktryna Monroe’a, kompromis Missouri, wojna totalna, XIII poprawka</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje proces uprzemysłowienia [...] Stanów Zjednoczonych (IV.2.1)</i> – <i>charakteryzuje rozwój terytorialny, gospodarczy oraz przemiany społeczno-kulturowe w Stanach Zjednoczonych w XIX w. (IV.2.2)</i> – <i>ocenia gospodarcze, społeczne, kulturowe i ekologiczne skutki rewolucji przemysłowej (IV.2.3)</i> – <i>charakteryzuje kierunki przemian społecznych i politycznych [...] w Stanach Zjednoczonych [...] (IV.6.1)</i> – <i>opisuje zasięg i ekspansję kolonialną [...] Stanów Zjednoczonych (IV.6.3)</i>
3. Zjednoczenie Włoch	<ul style="list-style-type: none"> – polityka Camillo Cavoura – wojna Francji i Piemontu z Austrią – wyprawa „tysiąca czerwonych koszul” – powstanie Królestwa Włoch – wcielenie do Włoch Wenecji i Rzymu – powstanie Austro-Węgier – znaczenie terminów: <i>risorgimento, państwo dualistyczne, „więzień Watykanu”</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>wyjaśnia związki pomiędzy ideologiami liberalnymi i nacjonalistycznymi a europejskimi ruchami niepodległościowymi i zjednoczeniowymi, omawia [...] zjednoczenie Włoch [...] (IV.3.2)</i> – <i>porównuje cele i charakter oraz ocenia polityczne i społeczno-gospodarcze skutki zjednoczenia Włoch [...] (IV.3.3)</i> – [...] <i>wyjaśnia proces demokratyzacji, z uwzględnieniem przemian ustrojowych w Europie Zachodniej (IV.3.4)</i>
4. Bismarck i powstanie II Rzeszy Niemieckiej	<ul style="list-style-type: none"> – Otto von Bismarck i jego idee polityczne – reformy gospodarcze i militarne w Królestwie Prus – wojna z Danią w 1864 r. i jej skutki – wojenna klęska Austrii w 1866 r. – Związek Północnoniemiecki – geneza wojny z Francją – wojna z Francją i jej skutki – II Rzesza – sytuacja ustrojowa – polityka wewnętrzna Bismarcka 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje proces uprzemysłowienia państw europejskich [...] (IV.2.1)</i> – <i>wyjaśnia związki pomiędzy ideologiami liberalnymi i nacjonalistycznymi a europejskimi ruchami niepodległościowymi i zjednoczeniowymi, omawia [...] zjednoczenie [...] Niemiec (IV.3.2)</i> – <i>porównuje cele i charakter oraz ocenia polityczne i społeczno-</i>

	<ul style="list-style-type: none"> – polityka zagraniczna Bismarcka – znaczenie terminów: <i>Związek Północnoniemiecki, II Rzesza Niemiecka, kulturkampf, Związek Niemiecki, depesza emska, III Republika Francuska, Bundestag, Reichstag, sojusz trzech cesarzy</i> 	<p><i>gospodarcze skutki zjednoczenia [...] Niemiec (IV.3.3)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – [...] wyjaśnia proces demokratyzacji, z uwzględnieniem przemian ustrojowych w Europie Zachodniej (IV.3.4) – charakteryzuje kierunki przemian społecznych i politycznych w państwach europejskich [...] (IV.6.1)
5. Gospodarka i społeczeństwo w II połowie XIX w.	<ul style="list-style-type: none"> – przemiany w rolnictwie – rozwój przemysłu – centralizacja kapitału – przemiany społeczne – znaczenie terminów: <i>mechanizacja, elektryfikacja, monopolizacja, emigracja zarobkowa, kartel, syndykat, trust, koncern</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje proces uprzemysłowienia państw europejskich i Stanów Zjednoczonych (IV.2.1) – ocenia gospodarcze, społeczne, kulturowe i ekologiczne skutki rewolucji przemysłowej (IV.2.3) – charakteryzuje różne formy zorganizowanej działalności robotników: związki zawodowe, partie polityczne oraz wyjaśnia proces demokratyzacji, z uwzględnieniem przemian ustrojowych w Europie Zachodniej (IV.3.4)
6-7. Europa powiedeńska	Lekcja powtórzeniowa, sprawdzian	
Rozdział V: Świat i ziemie polskie na przełomie XIX i XX w.		
1. Świat przełomu XIX i XX w.	<ul style="list-style-type: none"> – zmiany cywilizacyjne – rozwój medycyny i higieny – zmiany w systemie oświaty – emancypacja kobiet – literatura i sztuka przełomu wieków – znaczenie terminów: <i>analfabetyzm, pozytywizm, la belle époque, fin de siècle, skauting, realizm, impresjonizm, secesja, agencja prasowa, sufrażystki, Społeczno-Polityczna Unia Kobiet, deklaracja paryska, konwencja genewska, I i II konferencja haska, naturalizm, symbolizm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje kierunki przemian społecznych i politycznych w państwach europejskich oraz w Stanach Zjednoczonych i w Japonii (IV.6.1) – charakteryzuje czynniki sprzyjające rozwojowi badań naukowych; rozpoznaje największe osiągnięcia nauki i techniki XIX w. (IV.6.5) – rozpoznaje dorobek kulturowy XIX w. (IV.6.6)
2. Kolonializm w XIX w.	<ul style="list-style-type: none"> – cele tworzenia kolonii – kolonializm brytyjski – kolonializm francuski – inne państwa kolonialne – imperializm amerykański – imperializm rosyjski – Chiny i Japonia – różne drogi rozwoju – konflikty kolonialne – znaczenie terminów: <i>kolonializm, wojny burskie, dominium, doktryna Monroe, wojna opiumowa, powstanie bokserów, samuraj, epoka Meiji, protektorat, Zulusi, powstanie sipajów, szogun, Kompania Wschodnioindyjska, Legia Cudzoziemska, powstanie tajpingów, polityka otwartych drzwi, dyplomacja dolarowa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje kierunki przemian społecznych i politycznych w państwach europejskich oraz w Stanach Zjednoczonych i w Japonii (IV.6.1) – charakteryzuje system polityczny i społeczny imperium rosyjskiego [...] (IV.6.2) – opisuje zasięg i ekspansję kolonialną Wielkiej Brytanii, Francji, Niemiec, Rosji i Stanów Zjednoczonych (IV.6.3) – analizuje polityczne, gospodarcze i społeczne przyczyny oraz następstwa podbojów kolonialnych państw europejskich w Azji i Afryce (IV.6.4)
3. Nowe idee	– rozwój systemów demokratycznych w II połowie XIX w.	– charakteryzuje proces uprzemysłowienia państw europejskich i

<p>polityczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konserwatyzm i liberalizm – socjalizm – komuna paryska – komunizm – socjaldemokracja – chadecja – nacjonalizm – znaczenie terminów: <i>powszechne prawo wyborcze</i>, „<i>Manifest komunistyczny</i>”, <i>socjalizm naukowy</i>, <i>proletariusze</i>, <i>walka klas</i>, <i>internacjonalistyczna rewolucja</i>, <i>I Międzynarodówka</i>, <i>Socjaldemokratyczna Partia Robotnicza Rosji (SDPRR)</i>, <i>II Międzynarodówka</i>, <i>chrześcijańska demokracja</i>, <i>III republika</i>, <i>system kurialny</i>, <i>Związek Komunistów</i>, <i>Socjaldemokratyczna Partia Niemiec (SPD)</i>, <i>Partia Pracy</i>, <i>narodnicy</i>, <i>eserowcy</i>, <i>anarchiści</i>, <i>reformiści</i>, „<i>Rerum novarum</i>”, <i>solidaryzm społeczny</i>, <i>Gwardia Narodowa</i>, <i>komunardzi</i> 	<p><i>Stanów Zjednoczonych (IV.2.1)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>ocenia gospodarcze, społeczne, kulturowe i ekologiczne skutki rewolucji przemysłowej (IV.2.3)</i> – <i>charakteryzuje i porównuje ideologie: konserwatyzm, liberalizm, nacjonalizm, socjalizm utopijny, marksizm i anarchizm (IV.3.1)</i> – <i>porównuje cele i charakter oraz ocenia polityczne i społeczno-gospodarcze skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec (IV.3.3)</i> – <i>charakteryzuje różne formy zorganizowanej działalności robotników: związki zawodowe, partie polityczne oraz wyjaśnia proces demokratyzacji, z uwzględnieniem przemian ustrojowych w Europie Zachodniej (IV.3.4)</i> – <i>charakteryzuje kierunki przemian społecznych i politycznych w państwach europejskich oraz w Stanach Zjednoczonych i w Japonii (IV.6.1)</i> – <i>charakteryzuje system polityczny i społeczny imperium rosyjskiego na tle przemian w XIX-wiecznej Europie (IV.6.2)</i> – <i>rozpoznaje dorobek kulturowy XIX w. (IV.6.6)</i>
<p>4. Ziemie polskie na przełomie XIX i XX w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – <i>gospodarka i społeczeństwo polskie w Prusach</i> – <i>polityka niemiecka wobec ludności polskiej</i> – <i>postawy Polaków wobec władz pruskich</i> – <i>sytuacja gospodarczo-społeczna w zaborze rosyjskim</i> – <i>polityka rosyjska wobec Polaków</i> – <i>Polacy w zaborze rosyjskim</i> – <i>gospodarka i społeczeństwo w zaborze austriackim</i> – <i>polityka władz austriackich wobec Galicji</i> – <i>Polacy w Galicji wobec zaborcy</i> – <i>znaczenie terminów: Komisja Kolonizacyjna, Hakata, praca organiczna, ruch spółdzielczy, inteligencja, Kraj Przywiślański, lojaliści, pozytywiści warszawscy, asymilacja, trójlojalizm, rugi pruskie, ustawa kagańcowa, nowela osadnicza, ustawa wyłączeniowa, Centralne Towarzystwo Gospodarcze, czytelnie ludowe, Sejm Krajowy, Wydział Krajowy,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje i porównuje cele oraz metody polityki zaborców wobec społeczeństwa polskiego w okresie niewoli narodowej (IV.4.1)</i> – <i>rozpoznaje działania społeczeństwa sprzyjające rozwojowi tożsamości narodowej (IV.4.2)</i> – <i>wyjaśnia [...] skutki powstań narodowych (IV.4.3)</i> – <i>ocenia dorobek kultury polskiej XIX w. i jej wpływ na kształtowanie się tożsamości narodowej Polaków (IV.4.6)</i> – <i>wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny odmiennego rozwoju gospodarczego ziem polskich w trzech zaborach (IV.5.1)</i> – <i>analizuje strukturę społeczeństwa w trzech zaborach z uwzględnieniem mniejszości narodowych i wyznaniowych, w tym ludności żydowskiej (IV.5.2)</i> – <i>wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki emigracji w XIX w. oraz ocenia aktywność polityczną, militarną i kulturalną Polaków</i>

	<i>Teka Stańczyka, krakowska szkoła historyczna</i>	<i>w Europie (IV.5.3) – porównuje dynamikę zmian gospodarczych i społecznych na ziemiach polskich z przemianami europejskimi oraz synchronizuje wydarzenia z historii politycznej (IV.5.6)</i>
5. Powstanie polskich partii politycznych	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie masowych partii politycznych – Ludwik Waryński i jego działalność – początki działalności Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS) i Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy (SDKPiL) – ruch narodowy – ruch ludowy – znaczenie terminów: <i>I Proletariat, Liga Polska, Liga Narodowa, ndecja, Stronictwo Ludowe, Polskie Stronictwo Ludowe (PSL), PSL-Lewica, PSL-Piast, II Proletariat, Polska Partia Socjalno-Demokratyczna Galicji i Śląska Cieszyńskiego (PPSD), kasy oporu, program brukselski, Związek Młodzieży Polskiej „Zet”, ruch wszechpolski, egoizm narodowy, Związek Robotników Polskich, Partia Socjaldemokratyczna Galicji i Śląska Cieszyńskiego, Polska Partia Socjalistyczna zaboru pruskiego (PPS zaboru pruskiego), Narodowy Związek Chłopski, „Zaranie”</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje [...] metody polityki zaborców wobec społeczeństwa polskiego w okresie niewoli narodowej (IV.4.1)</i> – <i>rozpoznaje działania społeczeństwa sprzyjające rozwojowi tożsamości narodowej (IV.4.2)</i> – <i>wyjaśnia [...] skutki powstań narodowych (IV.4.3)</i> – <i>charakteryzuje koncepcje polityczno-społeczne Wielkiej Emigracji XIX w. i ich wpływ na życie polityczno-społeczne w trzech zaborach (IV.4.5)</i> – <i>analizuje strukturę społeczeństwa w trzech zaborach z uwzględnieniem mniejszości narodowych i wyznaniowych, w tym ludności żydowskiej (IV.5.2)</i> – <i>wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki emigracji w XIX w. oraz ocenia aktywność polityczną, militarną i kulturalną Polaków w Europie (IV.5.3)</i> – <i>porównuje programy ruchu narodowego, ruchu ludowego oraz partii socjalistycznych (IV.5.4)</i> – <i>[...] synchronizuje wydarzenia z historii politycznej (IV.5.6)</i>
6. Rewolucja 1905 r.	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja wewnętrzna imperium rosyjskiego na przełomie XIX i XX w. – geneza, przebieg i skutki wojny rosyjsko-japońskiej – wybuch rewolucji w Rosji – manifest październikowy Mikołaja I i jego realizacja – rewolucja w 1905 r. na ziemiach polskich – zmiany w systemie represji w Królestwie Polskim – znaczenie terminów: <i>krwawa niedziela, krwawa środa, Manifest październikowy, bolszewicy, Duma Państwowa, strajk powszechny, Koło Polskie, PPS-Lewica, PPS-Frakcja Rewolucyjna, Rady Delegatów Robotniczych, Rady Delegatów Żołnierskich, ochrana, Rada Państwa, Organizacja Spiskowo-Bojowa PPS, Stronictwo Polityki Realnej (realiści), Narodowy Związek Robotniczy,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny odmiennego rozwoju gospodarczego ziem polskich w trzech zaborach (IV.5.1)</i> – <i>analizuje strukturę społeczeństwa w trzech zaborach [...] (IV.5.2)</i> – <i>porównuje programy ruchu narodowego, ruchu ludowego oraz partii socjalistycznych (IV.5.3)</i> – <i>charakteryzuje wydarzenia rewolucyjne 1905–1907 (IV.5.5)</i> – <i>porównuje dynamikę zmian gospodarczych i społecznych na ziemiach polskich z przemianami europejskimi oraz synchronizuje wydarzenia z historii politycznej (IV.5.6)</i> – <i>charakteryzuje kierunki przemian społecznych i politycznych w państwach europejskich oraz w Stanach Zjednoczonych i w Japonii (IV.6.1)</i> – <i>charakteryzuje system polityczny</i>

		<i>i społeczny imperium rosyjskiego na tle przemian w XIX-wiecznej Europie (IV.6.2)</i>
7. Napięcia międzynarodowe na początku XX w.	– ekonomiczne i polityczne przyczyny wybuchu wojny – powstanie bloków polityczno-militarnych – znaczenie terminów: <i>militaryzm, Weltpolitik, trójprzymierze, entente cordiale, trójporozumienie, aneksja, splendid isolation, kryzys marokański, kocioł bałkański</i>	– <i>charakteryzuje kierunki przemian społecznych i politycznych w państwach europejskich oraz w Stanach Zjednoczonych i w Japonii (IV.6.1)</i> – <i>wyjaśnia genezę I wojny światowej [...]</i> (V.1.1)
8-9. Świat i ziemie polskie na przełomie XIX/XX wieku		
Rozdział VI: I wojna światowa (1914–1918)		
1. Geneza I wojny światowej	– zamach w Sarajewie i jego konsekwencje – wybuch wojny – znaczenie terminów: <i>ultimatum, Młoda Bośnia</i>	– <i>wyjaśnia genezę I wojny światowej [...]</i> (V.1.1)
2. Polityka i działania wojenne w latach 1914–1917	– niemieckie plany wojenne – pierwsze miesiące wojny – wydarzenia roku 1915 – najkrwawszy rok wojny (1916) – znaczenie terminów: <i>inicjatywa strategiczna, wojna pozycyjna, państwa centralne, ententa, nieograniczona wojna podwodna</i>	– <i>[...] opisuje charakter działań wojennych (V.1.1)</i> – <i>wyjaśnia wpływ wydarzeń rewolucyjnych w Rosji na przebieg I wojny światowej (V.1.3)</i>
3. Rewolucje w Rosji	– kryzys wojenny w Rosji – rewolucja lutowa w 1917 r. – abdykacja cara Mikołaja II – wzrost znaczenia bolszewików – rewolucja październikowa w 1917 r. – wojna domowa w Rosji – przyczyny sukcesu bolszewików – znaczenie terminów: <i>abdykacja, Rząd Tymczasowy, Rady Delegatów Robotniczych i Żołnierskich, dwuwładza, tezy kwietniowe, Rada Komisarzy Ludowych, komunizm wojenny, nacjonalizacja, Czeka, Armia Czerwona, Biali, III Międzynarodówka (Komintern)</i>	– <i>przedstawia genezę i charakteryzuje przebieg rewolucji rosyjskich w 1917 r. (V.1.2)</i> – <i>wyjaśnia wpływ wydarzeń rewolucyjnych w Rosji na przebieg I wojny światowej (V.1.3)</i> – <i>opisuje zmiany na mapie politycznej Europy i świata po I wojnie światowej (V.1.4)</i> – <i>wyjaśnia przyczyny zwycięstwa bolszewików w Rosji [...]</i> (V.2.1)
4. Polityka i działania wojenne w latach 1917–1918	– przystąpienie USA do wojny – działania wojenne poza Europą – ostatni rok wojny (1918) – rozejm w Compiègne – bilans wojny – znaczenie terminów: <i>traktaty brzeskie</i>	– <i>[...] opisuje charakter działań wojennych (V.1.1)</i> – <i>wyjaśnia wpływ wydarzeń rewolucyjnych w Rosji na przebieg I wojny światowej (V.1.3)</i>
5. Sprawa polska	– Polacy wobec wybuchu wojny – działalność Józefa Piłsudskiego	– <i>wyjaśnia genezę I wojny światowej i opisuje charakter działań wojennych</i>

w czasie I wojny światowej	<ul style="list-style-type: none"> – Akt 5 listopada i jego konsekwencje – kryzys przysięgowy – działalność Romana Dmowskiego – sprawa polska pod koniec I wojny światowej – znaczenie terminów: <i>Związek Walki Czynnej, Towarzystwo „Strzelec”, Związek Strzelecki, 1. Kompania Kadrowa, Legiony Polskie, Polska Organizacja Wojskowa (POW), manifest dwóch cesarzy, wielka licytacja, Rada Regencyjna, Komitet Narodowy Polski (KNP) w Paryżu, Błękitna Armia, 14 punktów programu pokojowego, trializm, Komunistyczna Partia Robotnicza Polski (KPRP), Mitteleuropa, Tymczasowa Rada Stanu, bajorzeczy</i> 	<p>(V.1.1)</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>przedstawia genezę i charakteryzuje przebieg rewolucji rosyjskich w 1917 r. (V.1.2)</i> – <i>wyjaśnia wpływ wydarzeń rewolucyjnych w Rosji na przebieg I wojny światowej (V.1.3)</i> – <i>opisuje zmiany na mapie politycznej Europy i świata po I wojnie światowej (V.1.4)</i> – <i>omawia polskie orientacje polityczne oraz działalność polskich formacji wojskowych w okresie I wojny światowej (V.1.5)</i> – <i>wyjaśnia zmiany zachodzące w polityce mocarstw wobec sprawy polskiej, w tym charakteryzuje stanowisko Rosji i Stanów Zjednoczonych (V.1.6)</i>
Rozdział VII: Świat po I wojnie światowej (1918–1939)		
1. System wersalsko-waszyngtoński	<ul style="list-style-type: none"> – główni uczestnicy konferencji paryskiej – traktat wersalski i jego główne założenia – powstanie i działalność Ligi Narodów – konferencja waszyngtońska i jej skutki – znaczenie terminów: <i>Rada Trzech, Liga Narodów, dyktat wersalski, mały traktat wersalski, Zagłębie Ruhry, strefa zdemilitaryzowana, klauzule, reparacje wojenne, dominia, Zgromadzenia Ogólne Ligi Narodów, Rada Ligi Narodów, parytet, status quo, standard dwóch potęg, tereny mandatowe</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>opisuje zmiany na mapie politycznej Europy i świata po I wojnie światowej (V.1.4)</i> – <i>charakteryzuje proces demokratyzacji społeczeństw międzywojennych i ustrojów politycznych, z uwzględnieniem następstw I wojny światowej [...] (V.3.1)</i>
2. Wielki kryzys gospodarczy	<ul style="list-style-type: none"> – sytuacja polityczno-gospodarcza USA po I wojnie światowej – geneza wielkiego kryzysu – wielki kryzys i jego skutki – polityka Franklina Delano Roosevelta – znaczenie terminów: <i>hiperinflacja, interwencjonizm państwowy, Nowy Ład, roboty publiczne, deficyt budżetowy, ustawy socjalne, zasiłki dla bezrobotnych, ubezpieczenia emerytalne</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>charakteryzuje proces demokratyzacji społeczeństw międzywojennych i ustrojów politycznych, z uwzględnieniem następstw I wojny światowej, przemian cywilizacyjnych, w tym kultury masowej (V.3.1)</i> – <i>charakteryzuje życie gospodarcze okresu międzywojennego i wyjaśnia mechanizm wielkiego kryzysu gospodarczego oraz porównuje sposoby przewyciężania jego skutków w Stanach Zjednoczonych i w Europie (V.3.2)</i>
3. Totalitaryzm staliniowski	<ul style="list-style-type: none"> – powstanie ZSRR – ostatnie lata życia Lenina – przejęcie władzy przez Józefa Stalina – polityka wewnętrzna Stalina – ZSRR jako państwo totalitarne – znaczenie terminów: <i>totalitaryzm, leninizm, stalinizm, unitaryzm, demokracja ludowa, nomenklatura, socjalistyczna gospodarka, centralne planowanie, kolektywizacja, industrializacja, łagier, Gułag, NKWD,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>wyjaśnia przyczyny zwycięstwa bolszewików w Rosji oraz charakteryzuje najistotniejsze przemiany zachodzące w życiu społecznym, gospodarczym i politycznym w ZSRR do końca lat trzydziestych XX w. (V.2.1)</i> – <i>porównuje systemy totalitarne oraz charakteryzuje ich imperialne cele (V.2.3)</i> – <i>prezentuje stanowiska nauk społecznych na temat genezy i mechanizmów działania systemów</i>

	<p>wielka czystka, kult jednostki, ateizacja, nowa polityka ekonomiczna (NEP), plany pięcioletnie, kulak, stachanowcy</p>	<p>totalitarnych (V.2.4) – ocenia politykę świata zachodniego wobec [...] komunizmu [...] (V.2.5)</p>
4. Faszizm włoski	<p>– kryzys powojenny we Włoszech – Benito Mussolini i jego działalność – cechy faszyzmu włoskiego – polityka wewnętrzna Mussoliniego – znaczenie terminów: faszyzm, Związek Weteranów, Narodowa Partia Faszystowska, Wielkie Włochy, „czarne koszule”, marsz na Rzym, duce, opieka socjalna, płatne urlopy, wczasy pracownicze, korporacjonizm</p>	<p>– wyjaśnia społeczne, gospodarcze, polityczne i kulturowe uwarunkowania [...] faszyzmu włoskiego [...] (V.2.2) – porównuje systemy totalitarne oraz charakteryzuje ich imperialne cele (V.2.3) – prezentuje stanowiska nauk społecznych na temat genety i mechanizmów działania systemów totalitarnych (V.2.4)</p>
5. Państwo Hitlera	<p>– Republika Weimarska – działalność Adolfa Hitlera – cechy nazizmu niemieckiego – przejęcie władzy przez Hitlera – polityka wewnętrzna Hitlera – państwo Hitlera jako państwo totalitarne – znaczenie terminów: nazizm, Narodowosocjalistyczna Niemiecka Partia Robotników (NSDAP), pucz monachijski, Oddziały Szturmowe (SA), rasa aryjska, darwinizm społeczny, rasa panów, obóz koncentracyjny, Sztafety Ochronne (SS), noc długich noży, III Rzesza, Führer, system monopartyjny, system wodzowski, ustawy norymberskie, noc kryształowa, eutanazja, indoktrynacja, „Mein Kampf”, nadszłowiek, „przestrzeń życiowa”, swastyka, gestapo, autarkia, Hitlerjugend, antysemityzm</p>	<p>– wyjaśnia społeczne, gospodarcze, polityczne i kulturowe uwarunkowania [...] nazizmu [...] (V.2.2) – porównuje systemy totalitarne oraz charakteryzuje ich imperialne cele (V.2.3) – prezentuje stanowiska nauk społecznych na temat genety i mechanizmów działania systemów totalitarnych (V.2.4) – ocenia politykę świata zachodniego wobec totalitaryzmu nazistowskiego [...] (V.2.5) – charakteryzuje życie gospodarcze okresu międzywojennego i wyjaśnia mechanizm wielkiego kryzysu gospodarczego oraz porównuje sposoby przewycięzania jego skutków [...] w Europie (V.3.2)</p>
6. Kryzys demokracji i autorytaryzm w Europie	<p>– przyczyny powstawania rządów autorytarnych w krajach europejskich – dyktatura na Węgrzech – sytuacja w Austrii po I wojnie światowej – ustroje autorytarne na Bałkanach – Turcja Mustafy Kemala Atatürka – autorytaryzm w republikach bałtyckich – reżimy w Hiszpanii i Portugalii – demokracja w krajach skandynawskich, Wielkiej Brytanii, Francji, Irlandii i Czechosłowacji – znaczenie terminów: Węgierska Republika Rad, autorytaryzm, przewrót wojskowy</p>	<p>– opisuje zmiany na mapie politycznej Europy i świata po I wojnie światowej (V.1.4) – wyjaśnia społeczne, gospodarcze, polityczne i kulturowe uwarunkowania rządów autorytarnych w Europie Środkowo-Wschodniej [...] (V.2.2) – charakteryzuje proces demokratyzacji społeczeństw międzywojennych i ustrojów politycznych, z uwzględnieniem następstw I wojny światowej, przemian cywilizacyjnych, w tym kultury masowej (V.3.1) – charakteryzuje życie gospodarcze okresu międzywojennego i wyjaśnia mechanizm wielkiego kryzysu gospodarczego oraz porównuje sposoby przewycięzania jego skutków [...] w Europie (V.3.2)</p>
7. Kultura	<p>– ruchy społeczne i trendy cywilizacyjne – osiągnięcia naukowe</p>	<p>– charakteryzuje proces demokratyzacji społeczeństw międzywojennych i ustrojów</p>

i nauka okresu międzywojennego	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój techniki – kultura masowa i mass media – architektura – literatura i sztuka – dorobek kulturowy II Rzeczypospolitej – znaczenie terminów: <i>kultura egalitarna, modernizm, funkcjonalizm, egzystencjalizm, ekspresjonizm, kubizm, dadaizm, surrealizm, futurizm, psychoanaliza, intuicjonizm</i> 	<p><i>politycznych, z uwzględnieniem następstw I wojny światowej, przemian cywilizacyjnych, w tym kultury masowej (V.3.1)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>rozpoznaje dorobek kulturowy okresu międzywojennego (V.3.3)</i> – <i>charakteryzuje dorobek kulturowy II Rzeczypospolitej (V.5.3)</i>
8. Droga ku wojnie	<ul style="list-style-type: none"> – polityka zagraniczna Japonii – polityka zagraniczna Włoch – zbrojenia Niemiec – kryzys nadreński w 1936 r. – hiszpańska wojna domowa (1936–1939) – Anschluss Austrii w 1938 r. – kryzys sudecki i konferencja monachijska – narastanie groźby wojny światowej – pakt Ribbentrop-Mołotow – znaczenie terminów: <i>embargo, powszechna służba wojskowa, Front Ludowy, oś Berlin-Rzym-Tokio, pakt antykominternowski, polityka ustępstw, appeasement, droga eksterytorialna, gwarancje niepodległości, strefy wpływów, sojusz wojskowy, piąta kolumna, Falanga, karliści, Komitet Nieinterwencji, Legia Cudzoziemska, Legion Condor, Brygady Międzynarodowe, Anschluss, pakt stalowy</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>opisuje zmiany na mapie politycznej Europy i świata po I wojnie światowej (V.1.4)</i> – <i>[...] charakteryzuje najistotniejsze przemiany zachodzące w życiu [...] politycznym w ZSRR do końca lat trzydziestych XX w. (V.2.1)</i> – <i>wyjaśnia społeczne, gospodarcze, polityczne i kulturowe uwarunkowania rządów autorytarnych w Europie Środkowo-Wschodniej, faszyzmu włoskiego i nazizmu oraz charakteryzuje aktywność międzynarodową Włoch i Niemiec w latach trzydziestych XX w. (V.2.2)</i> – <i>porównuje systemy totalitarne oraz charakteryzuje ich imperialne cele (V.2.3)</i> – <i>prezentuje stanowiska nauk społecznych na temat genezy i mechanizmów działania systemów totalitarnych (V.2.4)</i> – <i>ocenia politykę świata zachodniego wobec totalitaryzmu nazistowskiego i komunizmu; wyjaśnia genezę II wojny światowej (V.2.5)</i> – <i>wyjaśnia uwarunkowania polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (V.4.5)</i> – <i>prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące II Rzeczypospolitej (V.5.4)</i>
9. I wojna światowa i jej konsekwencje	Lekcja powtórzeniowa, sprawdzian	